

МИ й СВІТ

WE AND THE WORLD

Український
матеріал

DU MONDE
DU MONDE

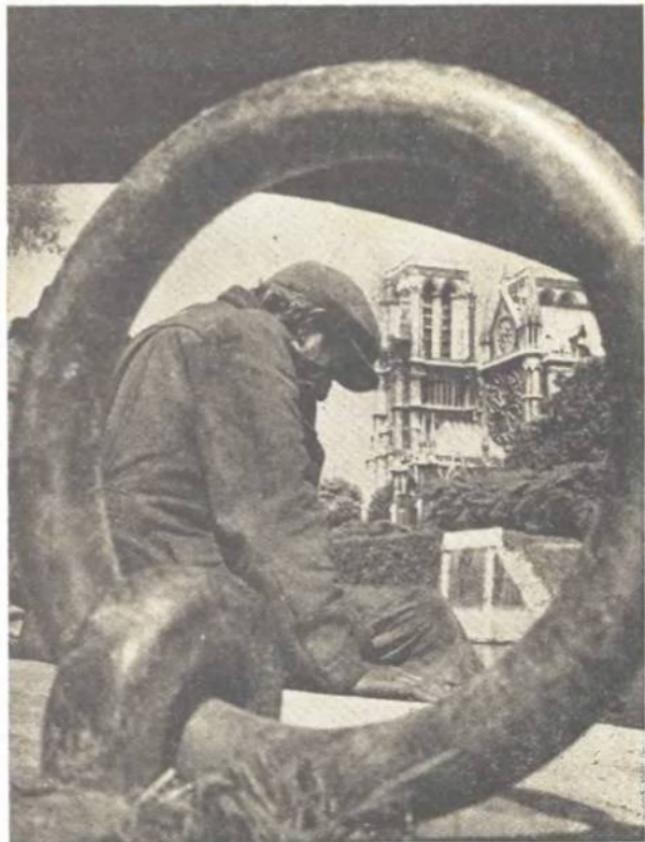
Альбом французької

diasporiana.org.ua

Микола Коломієць
Микола Коломієць

Альбом французької

PARIS 64 FRANCE

Ч. 12

1954

Ч. 12

ІЗ ЗМІСТУ ЦЬОГО ЧИСЛА:

Дж. Гварескі: **Борг**

Іван Богун у Вінниці

Хто такий о. П'єр?

Картина пензля Митр. Андрея Шептицького

Заліщицький Гітлер

Шляхами Еспанії

Від Фляменко до Фолі-Бержер

Ольвія

«Наталка-Полтавка», фільм

Малюство класичне й модерне

Лік проти сухот

Любов у черевичкові

З Чернівецьких споминів

«Редевс»

Як я їхав на роботу

Сучасний Геркулес

Мода, косметика, шахи

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА

Argentina — Brasil:

Nykola Denysiuk, c. Carapaligue
790, Buenos Aires

Australia:

Fokshan Library and Book Supply,
1 Barwon Str. Glenroy,
W. 9, Vic.

Belgique:

Ihnat Stachij, Esneux en Liege.

England:

B. Skorobohatyj, c/o Deep Dene
House, «Jesmond Dene», New-
castle upon Tyne, 7

Schweden:

Walerian Fedortjuk, Lostigen 4,
Spanga

ФОТО НА ОБКЛАДИНЦІ

Безпритульний — кльошар під мостом над Сеною, у віддалі собор Нотр Дам (до статті «Хто такий о. П'єр?» на ст. 8); фото зняте крізь залізне кільце, що до нього прив'язують кораблі.

Передплатники нашого журналу в тих країнах, де нема на-
шого представництва, будуть ласкаві присилати передплати
безпосередньо до редакції в Парижі.

Ціна одного числа: Англія і Австралія — 2 шіл., Бельгія —
12 б. фр., Франція — 90 фр., Аргентина — 4 пези, США й Кана-
да — 35 центів, всі інші країни — рівновартість 35 ам. центів.

Передплата: на три числа 1 долар (6 шіл., 36 б. фр., 540 фр.
фр., 12 пезів), на шість чисел — 2 дол., (12 шіл., 72 б. фр., 540
фр., фр., 24 пези).

Ціна оголошень: 1 стор. — 30 ам. дол., пів стор. — 15 ам. дол.,
чверть стор. — 8 ам. дол., одна восьма стор. — 4 ам. дол. Дрібні
оголошення: шпалтовий рядок — 25 ам. центів.

МИ І СВІТ

український магазин

Рік 5

1954

ч. 12

Джованніно Гуарескі

Б О Р Г

До мене забіг оце Філліп-
пів синок. Але не випере-
джуймо подій і краще по-
вернімося крок назад, до 4
липня 1935 року, тобто до
дня, коли я зустрів Філіп-
па, батька саме згаданого
сина.

Я проходив попід деревами великої алеї, дивився на блакитне небо й світ був мені такий гарний, коли я зустрів Філіппа.

— Джованніно, — сказав він, скоплюючи мене за рамена, — чи ти знаєш, хто я є?

— Звичайно, — відповів я, — ти Філіппо.

— Ні, — сказав він понуро. — Я той, хто шукає мотузка, щоб повіситися.

Я нагадав собі, що в мене на горищі є цілий звиток мотузка й запропонував його Філіппові. Але

він узяв це за жарт і замість того попросив 500 лір.

Господь милосердний знає, що я мав при душі лише тих 500 лір і що вони мали вистачити мені на цілий місяць. Але це зовсім не клопотало Філіппа, — отже, то мені залишився мотузок!

За тиждень я зустрів Філіппа вдруге; він знову відзискав життеву радість та дякував мені з сльозами в очах.

— Ти врятував людину від певної смерті і я не забуду тобі цього ніколи. За свої п'ятсот лір не турбуйся! Завтра — позавтра матимеш їх знову.

По кількох днях ми зустрілися в кіні.

— Пожди ще декілька днів з тими п'ятсот лірами! — сказав він.

Я заспокоїв його, щоб він цим не журився, має ще час.

Наступного місяця я зустрів Філіппа в поїзді. Ми говорили про цікаві загальні справи, коли це він нараз почав виправдуватися: — Не думай зле про мене, Джованніно, задля цих п'ятсот лір. Пан-Біг знає, що я про них не забув. Інколи хочеться мені головою об мур бити. Ніяк мені не щастить!

Бідолаха хлопчисько так перейнявся. Я потішав його, як тільки вмів. Казав, щоб не клопотав собі мною голови, що йому треба перш за все зберігати спокій, не зворуشعватись та бути терпеливим: Бо успіх в житі мають лише ті, хто вміє зберігати спокій.

— Спокій, спокій! — кричав він здenerвований. — Тобі добре, заєдно тобі щастить, грошей не бракує, не маєш ніяких клопотів, а коли хтось не має клопотів, тому легко бути спокійним. Але, що я маю робити? Як я маю бути спокійний, коли не можу зібрати докупи на віт тих п'ятсот дрантивих лір, щоб заплатити свій борг? Треба, мій дорогий,

вставитися в положення другого, а не бути егоістом!

Я просив в нього пробачення; я ж не хотів його образити. Він запевнив мене, що навіть про образу не думав.

— Ти ж знаєш, що я маю тебе за друга! — додав.

Минуло ще три місяці, коли це, оглядаючи виставове вікно, я відчув на свою плечі енергійний удар.

Це був Філіппо. Він дивився на мене сердито:

— Джованніно, — сказав він, — на ніщо не здалася ця твоя поведінка супроти мене. І дарма ти на мене так дивишся! Твоїх п'ятсот лір я не можу тобі віддати. Коли б я міг тобі їх віддати, то не потребувавби в тебе позичати! — кричав він. — Коли б я міг їх тобі дати. то не потребував би брати!

Я просив його заспокоїтися. Я сказав, що давно вже не думаю про тих п'ятсот лір.

— А так, ти вже махнув на них рукою? Бо Філіппо не віддає своїх боргів, — що? Помиляєшся, Джованніно! Я джентльмен і можу скрізь ходити з піднесеною головою! Тобі треба вміти поводитись з джентльмена-

ми, голубчику! — верещав Філіппо. — Ти не смієш іх понижувати!

Почали зглядатися люди, що я не вмію поводитися з джентльменами і я, спустивши голову, мерцій втік, а Філіппо пішов гордо з піднесеною головою.

Я став оминати Філіппа. Помітивши його здалеку, я скручував в бічну вуличку або заходив до каварні. Але інколи ми таки зустрічалися або він зорив за мною з другого боку вулиці. Тоді ставав, дивився суворо й викрикував: — Ага, п'ятсот лір! Знаю, знаю, не мусиш мені говорити!

Але по деякому часі Філіппо таки заспокоївся.

Зустрівши мене за два роки, вже тільки з сарказмом посміхався й кивав головою. По чотирьох роках я міг вже спокійно проходити дорогою. Філіппо вже не повертає голови, але все ще посміхався.

1940 року, нарешті глянув на мене без сарказму. В лютому 1941 почав вітати мене киванням рукою, мило всміхаючись. Коли ми в червні того року зустрілися в кіні, то вже говорили про артисток. У серпні по-

спитав мене, як росте мій Альбертіно. В листопаді ми відновили наші дружні взаємини та мило розмовляли при кожній зустрічі. Ця дружба триває по сьогодні.

Нині прибіг його син із запискою:

«Любий Джованніо! Сто-кратно прошу в тебе пробачення за те, що дозволяю собі тебе турбувати, але нагла потреба змушує мене зробити те, чого я ніколи не вчинив би супроти старого друга. Я був би тобі безмежно вдячний, коли б ти міг мені віддати тих п'ятсот лір, які — ти тямиш — в червні чи липні 1935 ти в мене позичив, коли ми зустрілися в липовій алеї.

Сердечно дякую Твій Філіппо.»

Я вложив 500 лір в гарненьку білу коверту та передав Філіпповому синкові.

— Подякуй своому татуневі та попроси в нього прощання за мою забудькуватість.

Сказавши це, я пішов поглянути за моїм Альбертіном, що саме кінчав намашувати мій фотоапарат жовтою пастою до черевиків. Я почувався дуже щасливий,

Іван Богун у Вінниці

**До 300-ліття відмови полковника Івана Богуна
присягнути московському цареві**

Від буйного Дніпра і до тихого Побожжя, із львиною відвагою, славне військо українських запорожських козаків боронило рідний Край від польського загарбника.

Гриміли гармати, брязкотіли шаблі, вогні палало людське добро...

Чорніли дорідні українські степи... Стогнала земля, приймаючи в холодні обійми відважних синів своїх...

І от, щоб забезпечити оборону західніх українських земель від ворога, гетьман України Зиновій Богдан Хмельницький, посилає на Поділля до Вінниці, найкращого свого полковника Івана Богуна.

**

Був рік 1650. На скелястих гранітових берегах ріки Бог простелилося мальовниче підільське місто Вінниця.

Місто входило тоді до складу Кальницького полку, на чолі якого і став полковник Іван Богун — родовитий козак з Київщини.

Про легендарну славу і лицарські подвиги Богуна знали вже на Поділлі і далеко за межами України, знали його добре і мешканці Вінниці.

Зразу ж, по приїзді, Іван Богун береться з Вінниці зробити сильне укріплене місто. На правому березі Богу будуються високі земляні вали — польові фортифікації (залишки цих укріплень ще й досі збереглися в грабовому лісі поблизу села Абарова). Добудовуються укріплення в місті, перетворюються стіни «Мурів» (збудовані ще з наказу польського короля Владислава IV.) в міцну козацьку фортецю.

Запанував спокій і зразкова дисципліна. Мешканці любили і поважали Богуна і в усьому радо допомагали йому. Населення Вінниці і цілої Брацлавщини відпочивало від наїздів ворога.

Від Вінниці до Брацлава простягається сильна лінія укріплень. Богун стає улюбленцем цілого Побожжя. Усі знали, що доки живий полковник Богун, ворогові не пощастиТЬ узяти Брацлавщини.

«Геній війни зродив цього козака, якому не було рівного в цілій Україні.»

(Кубаля)

Нарід переймав від Богуна його палку завзятість, безмірну любов до України, бойовий оптимізм і готовувався до вирішальних днів.

Ворог теж не дрімав. Прикриваючись Зборівською угодою, виграючи час, поляки готовувалися до нового великого наступу. То тут, то там, з метою вносити неспокій на українських землях, польські загони робили наскоки на українські села.

Іван Богун пильно стежив за рухами в польському таборі і, врешті, вирішив звернутися з листом до обозного коронного Лянцкоронського, що мав ко-

манду над прикордонними загонами. В цьому листі Богун пропонував взаємно дотримуватися Зборівської угоди і загрозив, що в противному разі відповідатиме силою.

І до того, врешті, дійшло. Богун спільно з брацлавським полковником Данилом Нечаем відповів силою і відкинув поляків далеко за межі, передбачен угодою.

**

В листі 1651 року великі сили польського війська напали на місто Красне, яке був забрав від поляків полковник Нечай.

Нечай одчайдушно боронився. Поляки зазнали великих втрат, але місто здобули. Убитого на полі бою полковника Нечая вкинули в річку, щоб його змасакроване тіло доплило до Богуна і навіяло пострах.

Тієї ж зими, польський гетьман Калиновський підступом нападає на Вінницю — «гніздо» ненависного Богуна.

Однаке Богун не був заскочений. На чолі невеликого загону кінноти він прийняв бій на підступах до Вінниці, умисно притримуючи польське військо.

Під натиском переважаючих сил супротивника Богун повільно відходив, заманюючи ворога до ріки, до Вінниці, щоб поляки розпочали облогу міста.

Для них Богун вже встиг приготувати несподіванку. Козаки повирубували на ріці Бог, в усіх напрямках ополонки. Як тільки в тих ополонках підмерзла вода, притрусили соломсю і зробили видимі дороги. Дороги теж притрушувалися соломою. Створювалося повне враження, що цими дорогами утікали козаки до Вінниці.

Поляки розпочали облогу міста. В повному порядку, чинячи одчайдушний спротив, козаки відступали до Вінниці. Багатотисячна армія Калиновського, окрілена своєю бойовою перемогою кинулася цілим фронтом на ріку Бог.

Твердиня Вінниця зустріла наступ ворога гурганим гарматним вогнем, а ополонки наповнились людьми і кіньми... Ворога охопила паніка. Богун з козаками перейшов у блискавичний протинаступ, добиваю-

чи відступаючі польські війська аж на польських теренах. Так, лише в одній Вінниці військо Калиновського втратило 3.000 душ. В полку Богуна втрати були незначні.

**

Настав рік 1654. Усі ці роки славні подвиги вчиняв Богун. Навіть вороги не могли писати про нього зле. Ось, що писав про Богуна польський історик Кубала:

«Львина відвага, рухливість вужа, хитрість лиса і легкодушність вітру тремтіли в кожній жилі Богуна. Вольність, простір, степ і війна були його стихією. Геній війни зродив цього козака, якому не було рівного в цілій Україні...»

Невтомного Богуна ми бачимо в битвах під Берестечком, Мснастирищем, Жванцем, Брацлавом, Бушею, Уманю, Глуховим. Усюди його ім'я наводить пострах на ворога.

Україна переживала тяжкі часи. Руна насуvalася на наш Край. Змушеній обставинами Богдан Хмельницький звертається по допомогу до Москви і підписує Переяславську умову.

Але Іван Богун передбачав наслідки цієї угоди з небезпечною Москвою і сказав Великому Гетьманові:

«— Я присягати московському цареві не буду...»

Це був перший і останній непослух полковника Богуна. Попавши в неласку Хмельницького приїздить Богун, того ж року, знову до Вінниці, до свого безпечноного міста, укріплює Край і знову боронить Брацлавщину.

Богунові оборонні
мури у Вінниці

Довідавшись, що Богун у Хмельницького в неласці, польський король спокусливо пропонує йому гетьманську булаву і перехід на польський бік. Замість відповіді королеві, Богун пересилає цей лист Хмельницькому, викриваючи пляни ворога.

В березні 1654 року війська Потоцького нападають на Брацлав і усе Побожжя залишається-

ся голим степом. Не маючи сил боронити місто, сам Богун наказав спалити Брацлав, потопити гармати, понищити харчі і фураж для коней, позасипувати криниці та відступити до Умані...

І славно боронячи своїм нечисленним полком Умань, полковник Іван Богун звернувся за поміччю до Богдана Хмельницького...

ШОСТЬ ПОКОЛІНЬ...

У місті Плеазант Валлій, у стейті Нью Йорк, сімнадцятимісячна дівчинка Валерія Вудін є представником шостого покоління в родині.

Її пра-пра-пра-бабці тепер 94 роки, пра-пра-бабці — 75, пра-бабці — 53, дідові — 36 років, а мамі Джон Вудін лише 17 років.

Так, усі шість поколінь живуть разом і допомагають молодій мамі доглядати маленьку Валерію.

А пра-пра-пра-бабка Етта Тгорп, ще чується на силах і mrіє дожити, коли Валерія буде мамою, а пані Етта Тгорп буде тоді пра-пра-пра-пра-бабкою.

П.

Хто такий отець П'єр?

Коли в останніх днях лютого цього року розійшлася в Бордо чутка, що з Парижу приїжджає о. П'єр, то зібралося стільки народу, що найбільша зала міста могла помістити лише невеличку частину цікавих. Недарма ж цього священика з добротливим усміхом святця називають «ведет» (зірка) ч. 1 цьогорічного Парижу. Ніяке інше ім'я не згадано в пресі та радіопересиланнях частіше від його імені і нічия фотографія не появилася стільки разів, що його, на сторінках часописів і журналів. Здержливий офіціоз Ватикану «Осерваторе Романо» присвятив йому цілу колонку на першій сторінці. Для нього відкрити двері всіх церковних і світських достойників. Французький прем'єр призначив для нього окремого урядового зв'язкового. На заклик о. П'єра являються тисячі авт і сотні людей, що слухняно виконують його розпорядження. Він дозволяє собі навіть переступати державні закони, якщо вони стоять на перепоні його акції.

Хто ж такий о. П'єр?

Про це Вам розкаже кожна французька дитина й кожний обіданий старець, якого здиба-

ете на пишних вулицях розкішного Парижу.

Не дивуйтесь, що на паризьких тротуарах можна спіткати обіданих старців. Іноді й ім забагнеться прогулятися поміж елегантними дамами в дорогих футрах, що виблискують золотом нашийників та діамантами перстенів. Хоч щоденний іхній світ, це набережжа Сени й челюсті міських каналів.

Злідні побіч великої багатства є притаманністю кожного великого міста. Але в Парижі ця убогість упродовж століть зуміла убратись в серпанок романтизму. Бо ж французи мистці бачити красу скрізь: в плос-

корізьбах тріумфального луку, в струнких аркадах собору Паризької Богоматері, в мальовинах Пуссена й Кльода Льюрена, в похилих дімках Монмартру і в лахмітті бездомних волоцюг, такзваних «кльошарів». Пригадна сила цієї романтики така велика, що нерідко й діти з заможних шляхетських домів, зрикаючись вигоджиття, приєднуються до «кльошарської» громади. Може саме це позбавило заможного парижанина почуття милосердя до кльошара та відвернуло його увагу від скрайніх зліднів багатьох тисяч людей.

Аж треба було о. П'єра, щоб відкрив супільству очі та щоб, прозрівши, воно побачило за серпанком романтизму трагедію людей і родин, жахливу мізерію й смерть невинних дітей.

Він стався відомий у цілій Франції і в цілому світі впродовж одного тижня, хоча свою допомогову акцію поміж бездомними вже провадить довгі роки.

Свою пайку роздав бідним

Його справжнє прізвище — Анрі Г. Груе. Це заможна й добре відома родина в Ліоні.

У 1930 році Анрі має 18 років. З езуїтської школи він виходить худорлявим, ніжним хлопцем, у якого очі горять якимсь небуденним огнем. Його ждуть ще університетські студії, але впливова родина вже заздалегідь готує йому високе місце в державній адміністрації.

Та от одного вечора він просить до окремої кімнати свого батька й заявляє: — Я хочу бути найбогішим поміж убогими

Мое місце не посеред вас, а в тиші монастиря!

Не помагають плачі й просьби. Анрі роздає своє майно вбогим, а сам стає ченцем-калуцином. Його тендітне здоров'я не дописує, він хворіє, але не піддається. Та незабаром бачить, що він покликаний до чогось іншого.

— Я сподівався пізнати в монастирі голод і холод. Яка велика помилка! — пише він згодом, — Щоб з ними справді познайомитися, довелося мені йти у вир життя!

Душпастир підпілля

Війна застасає о. Андрія на праці помічника пароха в Греноблі. Його здоров'я далі дуже слабке і йому треба б лікуватися в санаторії, але він вибирає «макі» (партизанку). Чайже так прекрасно знає гори. Його душпастирство стає притулком для всіх, хто втікає від гестапівських переслідувань. Він сам виставляє їм документи на фальшиві прізвища й переводить стрімкими гірськими стежками на вільний бік. Хворих та калік несе на своїх плечах. Одним з тих, кого так переніс був — як згодом виявилося — Жак де Голь, брат генерала й героя Франції.

Його таємною діяльністю ціка виться Гестапо. Тоді виставляє сам собі фальшиві папери на ім'я о. П'єра й покидає Гренобль. Десь у кріївці випускає підпільну газету «Л'Юніон Патріотік». Ув'язнений, виривається з рук німців і попадає в італійську тюрму. Звідтіля знов утікає до Ліону, опісля до Парижу, а далі до генерала Де Голя в

Альжирі. 1944 року повертається на покладі корабля «Жан Барт» як духівник фльоти.

Посол — «кльошар»

Кардинал Сюар кличе його до себе й велить йому кандидувати у виборах до Установчих Збрів. Він дає згоду і його вибирає послом до Конституанті, а опісля до Народних Зборів, де презентує департамент Мерт і Мозель від партії М.Р.П.

Чудний це посол. Дні проводить на парламентарних засіданнях, а ночі поміж безпритульними, своїми приятелями — кльошарами. Бо він є парламентаристом удень і апостолом вночі.

Не шукає собі розкішного мешкання в Парижі, а вдоволяється вбогим притулком, що його знаходить на передмісті Парижу. Це там до його дверей раз увечорі застукає винужденій хлопець, що його лице палало гарячкою.

— Мені нічого, каже, але біля мене живе другий, що хоче вкоротити собі віку.

О. П'єр іде з ним і знаходить нещасного.

— Я не маю сили більше мучитися! — стогне той.

— Ти житимеш, — каже твердо о.П'єр. — Ти житимеш разом зі мною!...

І цей нещасний став першим з Братів, чи як їх звати «Посмітюхів» із Емаус (рід згромадження, що його заснував і так назвав о.П'єр). Інші незабаром прилучилися з усіх міст та з-поміж усіх професій. Спільно розбудовують свій барак. Незабаром вже приміщують там цілу родину, що шукала приту-

лку: діда, батька, матір, та троє дітей. Поки встигнуть побудувати дім, розкладають шатра. А тимчасом мулярі-кльошарі мурують дім. Все під покровом парламентарної неторкальності о.П'єра.

Одного вечора нема крихітки хіба ї нема ні сантима в кише ні о.П'єра. Він знімає своє мулярське вбрання і йде до міста. Вечорі вертається з грішми й харчами. Він жебрав цілісінський день на вулицях Парижу, щоб усе це придбати.

— Ми підемо завтра з тобою хібрати! — кажуть йому кльошари.

— Ні, — відповідає о. П'єр, — на хліб слід заробляти працею ваших рук!...

І о третій годині, вдосвіта, йдуть до Парижу з оселі Нийль-Плессанс мовчазні тіні, щоб заки авта позбирають з виставлених баняків сміття й відпадки одежі та іди, вибрати все придатне й принести своє «жниво» до оселі...

Паріж давно не мав таких морозів

Останні дні січня ц.р. були в Парижі незвичайно холодні. Термометр спадав інколи майже до 20 ступнів морозу. В один з таких вечорів о.П'єр молився перед Розп'яттям у своїй оселі, що не мала ще даху. І тоді хтось ввійшов і заявив, що малій Марк не витримав холоду й помер.

Ця смерть стала для о.П'єра поштовхом до нової акції. Він пише листа до міністра Відбудови, де в гострих словах атакує уряд, кажучи, що своїми безконечними дебатами над пи-

танням кредитів на будову ко-
нечних домів вони спричиняють
смерть невинних дітей. І закли-
кає міністра взяти участь в по-
хороні малого Марка. Міністр
прибуває на похорон і йде за
труною дитини, оточений кльо-
шарами.

Це має свої наслідки. Відгук-
ується преса, телевізія, радіо,
кінові тижневики. Обличчя о.
П'єра з'являється на екранах
його голос лунає на хвилях ете-
ру, — голос, що кличе: — Ви не
можете спати в теплих ліжках
таogrітих кімнатах тоді, коли
Ваші близкі гинуть з холоду!...

За одну лише ніч нарахували
17 трупів, замерзлих на вули-
цях Парижу. В ту ніч о.П'єр
не спав. До світанку ходив від
однієї криївки до другої й ви-
шукував найнешансніших. У на-
ступну ніч з його розпорядку
їздили вже сотні авт і звозили
безпритульних до тимчасових
притулків, відкритих у коміса-
ріях поліції, в меріях та по
школах.

Пробудилося людське сумлін-
ня. Кожний заклик о.П'єра зна-
ходив лункий відгомін серед на-
селення.

О.П'єр просив 4.000 ковдер,
— йому впродовж дня дали
20.000. Він закликав зложити
кількасот тисяч на побудову
тимчасових притулків, — йому
за тиждень склали 150 мільйо-
нів.

З цими грішми о.П'єр почав
будову сотень житлових будин-
ків. З успіхом поширилися гори-
зонти його роботи. На його
даліші заклики відчиняються
десятиліттями позамікані кім-
нати служби французької ари-
стократії, де знаходять тепер
притулок родини бездомних.
Сотні тисяч тонн хатнього ус-
таткування, вбрання, постелі й
узуття складають парижани на
рукі о.П'єра. І що більший ус-
піх має його акція, то ясніший
успіх макуються на блідих ус-
тах Апостола бездомних.

Такий є о. П'єр, і таку неймо-
вірну силу має справжня брат-
ня любов однієї лиш людини!

Практична порада

Якщо хочете мати постійно гострого кухонного ножа, то ріжте
ним лише холодні речі. Горяч скоріше затуплює вістря.

КАРТИНА пензля Митрополита Андрея

В серії матеріалів по сл. п. Великому Митрополитові містимо цього листа від нашого Приятеля, що його перекладаємо з чужої мови. Цей матеріал і ця картина вперше появляються друком. — Редакція.

Шановний Пане Редакторе!

Пересилаю цю рідкісну світлину й додаю до неї кілька слів пояснення. Ще рідкіснішим від цієї світлини є той образ, що його вона зображує. Це одно з дуже нечисленних власноручних мальовил сл. п. Митрополита Андрея Шептицького. Можливо, що це загалом єдина картина, яка по ньому залишилася.

Намалював її Митрополит на вигнанні, чи радше в часі заслання (постійна це звичка того краю!) в рр. 1914 — 17, мабуть у Ярославлі, над горішньою Волгою, де остаточно, по численних внутрішніх і закордонних протестах, Митрополита поселено.

Як відомо, Митрополита вивозили два рази. Раз буцім то на побачення з російським генералом Брусіловим, головнокомандувачем галицького відтинку фронту, який велів відвезти Митрополита назад до Львова та поселити в митрополічій палаті під постійним наглядом війська й з обмеженім правом порушуватися. Після цього ми-

трополит Андрей виголосив ту славну проповідь у Волоській церкві, на саме Внебовзяття Преч. Діви, яка перерішила його долю у російської окупаційної владі. Протестуючи проти примусового насаджування православ'я, Митрополит в своєму слові вияснював різницю поміж православ'ям і «православ'ям», одним згідним із глибокими традиціями Церкви й другим, що вислуговувалося російській офіційній Церкві й царському режимові (що саму тему раніше порушив Митрополит в своєму посланні «Наша віра»). І за цю проповідь Митрополита вивезено спершу до Києва, потім до Курску, потім ще глибше — до карного монастиря в Суздалі, а вкінці до Ярославля.

Вміжчасі, ще перед цим остаточним вивезенням, Митрополит написав відручного листа до царя Миколи II, в якому просив його — на випадок, коли б окупація Галичини перемінилася в анексію, — не починати релігійної боротьби та релігійного переслідування. Цей лист знайде-

но по війні в царському архіві з відрученими заввагами царя: «базилішок», «підступний змій» і т. д.

Не думаємо тут описувати побуту Митрополита в Росії, ані старань папи Венедикта XV й еспанського короля Альфонса XIII, щоб видобути з неволі ув'язненого всупереч усякому міжнародному праву церковного достойника. Вони залишилися безуспішними, так як і протест бельгійського кардинала Мерсьє, що в свою чергу терпів переслідування окупаційної

німецької влади. І лиш коли всінні невдачі поклали перед очі марево революції, тоді уряд почав уважливіше прислухуватись до голосу Думи та до думки ліберальних російських кіл, що теж була порушена в'язненням Митрополита й цим міжнароднім скандалом. Найбільшу активність виявив тоді славетний російський письменник Короленко (його батько був зросійщений українець, а мати полька), що криочись перед воєнною цензурою видрукував, сперте на власних переживан-

---

Картина-візія Митрополита Андрея

нях (зустріч з пізнішим єпископом Боцяном) вияснення спрости Шептицького і вручив його текст найвпливовішим членам Думи. Наслідок був той, що Митрополита видобуто із суздалського заслання та поселено в маленькому дімочку за Ярославлем, що був постійно оточений відділом козаків, які нікого не допускали до Митрополита. І мабуть це під час того відокремлення постав цей образ.

Щоб його зрозуміти, треба пригадати собі оповідання самого Митрополита раз при столі до домашніх (а говорив він про себе дуже рідко). Десь, мабуть у Курську, (де перебував Митрополит в невеличкому помешканні в постійній приявності двох сторожів та в повній відокремленості) Митрополит проводив час, даючи сам собі безнастансно реколекції; скінчивши одну сесію, він негайно починає другу, зосереджуючи свою увагу на розважанні смерті Христової. В Ярославлі він міг мати теж з собою постійно Насв. Евхаристію (в тому маленькому кивоті, що його ті, хто міг бувати в Йо-

), палаті, могли опісля бачити у Львові чи в приватній вакансійній каплиці в Підлютому). Там, у стіп Найсв. Тайн він довгі години проводив на молитві. Під час тих розважань мабуть зродився сюжет цієї картини, що її один відомий знавець мистецтва назвав «візійною».

Образ витриманий в ясних, погідних кольорах (таких, якою була й вдача маляра). Єдина голова Христова прецизно викінчена, все інше ледве зазначене кольорами. Ісус іде з хрестом на лечах і вся його дорога, ціле тло образу, вистелене хрестами: малими й більшими. Куди йде Христос, звідкіля? — Невідомо. Чи це хрести довкола Нього? Чи не бачив так Маляр близьку долю свого народу й Церкви?

Там, в Ярославлі, — як це раз звірився він одному з довірених, — проводячи одну з безсонних ночей в неосвітленому дімочку перед св. Тайнами, Митрополит сповнений болю й туги, не опанував почувань та голосно викрикнув: «Коли ж, Господи, збуриш і знівечиш ту тюрму народів — Росію!» І тоді сам відчув, що якася особлива сила була в тій молитві. Промінули години й коли настав світанок, все довкола змінилося: вартові розходились та ще й взвивали в'язня йти в світ, на волю. Тієї ж бо ночі в Петрограді вибухла революція!

Білу Москву замінила червона. Але методи не змінилися і на засланні сьогодні карається Митрополит-наслідник. Мабуть і його хрест зображеній на цій візійній картині. Безсонні ночі проводить на молитві. Коли ж Його словам даси, Господи, чарівну силу?

Т. Т.

ЗАЛІЩИЦЬКИЙ ГІТЛЕР

На нашому південному Поділлі є місто Заліщики, відоме своїм лагідним підсонням і морелевими садами. За польської окупації його звали «Польським Мераном» або «Галицькою Абасцією». Влаштовувано там рік річно на початку вересня «свято вінобрання», хоч інколи доводилося на це свято спроваджувати виноград з Бесарабії. Але все одно його вмить розкуповували гості з корінної Польщі, послушні модному в той час гаслові: «Купуй вироби крайові!».

І ось у цих наших Заліщиках жив собі жид — «ганделес», що хоч займався продажем старих лахів, однаке носив вже тоді широко відоме прізвище, Гітлер (на ім'я йому було Шулим). З німецьким «фюрером» у нього не було нічого спільногого. Його батьки походили з Садагури на Буковині, а сам він виріс у Заліщиках. Мав свою крамничку при самій торговиці. До неї заходили інколи й зовсім порядні люди, яких кілька днів раніше обікрадено, і вони мали надію тут віднайти бодай дещо з вкрадених речей. Але звичайно відходили з нічим, бо Шулим навчений вже одним прису-

дом «із завішенням кари» за продаж крадених речей, був обережний і торгував лише з «певними клієнтами».

Чого там у нього не було? Купелеві костюми варшавських дачниць, капелюшки різних фасонів, що давно вже вийшли з моди, нічні й денні сорочки, старі штані й маринарки тощо.

Прийшло літо 1939 року, повне неспокою й нервозності. Літників приїхало зовсім мало. Отже, якийсь підрядний варшавський театртик, що широко розреклямував своїх «артистів» і «зірок», — зовсім перерахувався. Заля світила пусткою і довелося якомога скоріше втікати з дорогоого курортного міста. Актори мали повні куфри театрального вбрання, що його не було за що вислати до Варшави. Все це закупив запівдурно наш славний Шулим Гітлер.

Вміжчасі, поки бундюжна молодь виспівувала «Не дами земі», то до Заліщик почала поволі з'їздитися «грубша» публіка, надіючись у цьому закутку перебути війну. Але вересневі події перекреслили всі ці пляні й одного дня майже несподівано заїхали в місто советські танки.

До тижня викуплено в місті ввесь крам, ниточки не залишилося. Лиш у Шулима Гітлера далі все було. Перед його крамничкою стояла черга самого начальства: лейтенанти, капітани... Купували «самі красиві шляхи, труси, зонтики» та слали це колишнє театральне майно своїм жінкам у Росію, пояснюючи, що в такому ходила польська буржуазія.

Звичайно, що й багату крамничку Шулима врешті викуплено і йому довелося її зачинити, а самому, про людське око, пошукати собі роботи в якомусь промторзі. Насправді ж він ввесь час жив з вторгованих у ті перші тижні, грошей.

Але прийшла весна 1941 року й погіршення советсько-німецьких взаємин. Вершком цього взаємного недовір'я було те, що одного травневого дня нашого Шулима покликано до спецвід-

дилу, де він мусів докладно розказувати свій життєпис та намалювати родове дерево. Хоч колиска Шулимового роду — Садагура на сотні миль віддалена від австрійського Бравнав (місце народження Адольфа Гітлера), все ж від того дня за Шулином стежило всевидюче НКВД-івське око.

Тож з справжньою радістю зустрічав Шулим в липні 1941 року переможні дивізії свого великого іменника, з якого — правду сказати, був дещо гордий, не зважаючи на його антисемітизм. Може й мріяв з ним особисто познайомитися?! Та мріям поклала край, мабуть, якась газова комора, бо Шулим зник з Заліщик таки в перші тижні німецького панування.

Чи знали вбивці, що вкорочують вік іменникові свого фюрера та чи дізвався фюрер, що в Заліщиках жив ганделес — Гітлер, — невідомо.

РОЗЧАРУВАННЯ

Чарівна Жанет з паризького передмістя Венсен вибралася на перший весняний баль. А що була молоденька й мріяла про палке кохання, на тому ж таки балі закохалася в карі очі симпатичного Джорджа. Прогуляли до ранку й умовились зустрітись наступного вечора в недалекому парку.

Сон у Жанет був короткий та неспокійний. Снилися паходці травня, соловейкові співи й карі очі. Хіба ж вам розказувати, як прибиралася, як бігла Жанет на зустріч та як зарум'янилася побачивши свого вираного. Лиш чого це він прийшов на стрічу ще з якимсь товаришем?

Відповідь на це питання дістала Жанет дуже швидко: щоб легше було їй вирвати торбинку, в якій знаходилось всього 1000 франків (3 долари). Плачучи верталася Жанет додому, бо її ограблено з ціннішого як франки, — з її дівочої мрії.

ШЛЯХАМИ ЕСПАНІЇ

З подорожніх вражень

Еспанія, це країна контрастів. Знаходячись поміж Європою й Африкою, вона має в собі щось з обидвох континентів. Коли, наприклад, у січні на південному побережжі Еспанії можна купатися, то в той сам час в околицях Мадріду бував найкращий лещетарський сезон. Високі гори чергуються з розлогими низами чи високорівнями. Висушена й виражена гарячим літнім сонцем. Кастилія — і вічно сповита туманами мокра Астурія. Життерадісний й безтурботний андалузієць — і суворий, западливий баск. Крайне вбогий селянин-безземельник — і багатомаєтний гранд. Тож не диво, що ця контрастна країна так дуже приваблює туристів не лише з Європи, але й із заморських континентів.

З первісних мешканців Еспанії збереглося лише одне плем'я — баски. Вони заселяють північно-західнє побережжя, гористу й важко доступну країну. Завдяки свому географічному положенню, ця частина Еспанії ніколи не була вповні окупована наїзниками, — а їх в історії Іберійського півострова було чимало! — і досі зберегла свою окремішність, з різною від еспанської мовою та високим

почуттям національної гордості (баська приповідка каже: «Краще бути головою в миши, як хвостом у лева»).

Живий свідок старовини країни басків, це печери в Альтаміра, яких стіни розмальовані рукою людини з льодової доби (15.000 — 20.000 років тому). Малюнки зображають звірів, що на них в той час людина полювала. Їхня майстерність така, що коли б не однозігідні думки дослідників-знавців, то важко було б повірити в їхню автентичність.

Також в інших частинах Еспанії збереглося безліч пам'яток фенікійського, грецького, римського та арабського походження. Чи не найзамітнішою пам'яткою є акведукт (водопровід) в Сеговії, побудований мабуть за римського імператора Августа, що допроваджує до міста воду з віддалених на 17 кілометрів гір Сіerra de ля Фуенфрія. Ця мальовнича споруда (аркади подекуди високі на 28 метрів) майже не піддається зувобі часу та мабуть ще довгі століття свідчитиме про майстерність римської архітектури.

Також і середньовічна Еспанія має свої архітектурні гордощі: це передовсім величаві цер-

Аквадукт у Сеговії

кви-катедри. Справді, віра створила тут чуда. І це вона натхнула фундаторів і архітектів. Теж і сьогодні в неділі й свята еспанські церкви переповнені вірними, бо в Еспанії Церква ще й досі займає визначне місце в національному житті країни. Хоча й сюди вже закрадається дух збайдужіння і навіть можна зустріти інколи людей в неділі на польових роботах, то все ж поща до Церкви збереглася велика. Назовні вона проявляється також у строгих приписах щодо одягу в церкві. Жінки мусять обов'язково мати накриті голови й суконки з довгими рукавами. Практичні еспанки носять влітку постійно з собою в торбинці чорні вуальки, щоб входячи до церкви прикрити ними голову, та запасові рукави, що ними штукають короткі рукави своїх суконок. Чужинні туристки радять собі інакше: вдягають чоловічі ма-ринарки, а на голову кладуть носові хустинки або навіть ручні торбинки. Чоловіки часто входять до церков в самих со-

рочках, але обов'язково в довгих штанах. «Шортів» в Еспанії зовсім не носять. І коли я, не знаючи цього звичаю, раз, їдучи на мотоциклі, вбралася в шорти, то зробив з себе «кумедію» на просторі яких двісті кілометрів.

Європейські жіночі купелеві одяги також не прийняті в Еспанії. Хоча на чужинках я бачив їх чимало на пляжі в Сан Себастіян! Жінки не їздять також самі на мотоциклах, а лише у товаристві чоловіків і то сидячи на задньому сідлі, обов'язково «боком».

Згадаю тут і про еспанські дороги. Вони назагал добре, асфальтовані й дуже спокійні. У гористій північній Еспанії вони пнуться вгору карколомними крутыми серпантинами, подекуди під таким кутом, що було не під силу вибратись на них мосму малому та ще й перевантаженому мотоциклеві. З інженерського боку, ці дороги подивувідні, а панорама з них розкішна. Зате в містах дороги викладені кругляками, з глибоки-

ми вибоями, десятиріччями не направлювані. Ізда по них на мотоциклі — це вже не туристика, а циркова акробатика. Єспанці мають на це своє виправдання: Не направляючи доріг, управа міста, не обтяжує їх податками, а також і кількість вуличних випадків дуже мала, бо швидкість малоощо переступає нуль. Деяка логіка в цьому є!

З еспанськими дорогами в мене невідлучно в'яжуться постать «гвардія сівіль» (щось в роді жандармерії) в зелених одностроях з комічної форми чорними капелюхами. Їх можна бачити скрізь по дорогах (зокрема в Північній Єспанії), все двох разом, коли йдуть повільно ходою або непорушно стоять обабіч дороги, сперті на рушниці. В їхніх руках мабуть лежить безпека країни. Я з ними (чи радше вони зі мною) двічі безпосередньо познайомився. Раз, коли вони здалеку, з віддалі якого пів кілометра, довго слідкуючи за моїм розтаборюванням, підійшли розпитати про мої найближчі заміри (шатро все ще не дуже буденна річ в Єспанії), — а вдруге, десь біля 2-ої години по півночі, коли зайдли до моого шатра, що його я розклав над морським заливом, далеко від битого шляху.

Ще одна популярна фігура на еспанських дорогах — це осел. Він чи не національний засіб лъюкомоції в Єспанії. А вже найбільше уподобання в ньому мають чарівні сеньйори та сеньйоріти, що сидячи з грацією поміж «бесагами» на ослячих хребтах, ведуть безконечні ба-лачки в дорозі на ярмарок чи з

ярмарку. В містах є скрізь, в стінах домів та в міських валах, вмуровані залізні кільця, при яких стоять, поспускавши олови й вуха, осли та в літню спеку терпеливо чекають повороту своїх господинь.

Механізація ще не поклала свого тавра на цю чарівну країну, й коса та серп ще й далі виблискують на еспанських полях. Молотять збіжжя на тоці, під голим небом, волами, що копитами видавлюють зерно з колосся, або волочать дерев'яні сали. Селяни працюють від раннього ранку до пізної ночі й використовують кожний клаптик

Собор у Толедо

землі, навіть скелисті гори. Рільничі продукти дешеві й за-
робітна плата мала.

Ввічливість і гостинність пе-
ресичного еспанца дуже велики.
Мені не доводилося ні разу по-
чути «ні» на мої прохання (я так
і не знаю, як це «ні» по-єспан-
ському). Коли раз заносилося
на бур'ю, то селянин не тільки
запросив мене до хати (він, пев-
но, не мав надто великого до-
вір'я до моого шатра!), але й за
якої півгодини збив для мене з
дощок причу (ліжка, сердега,
мабуть і сам не мав).

Щоб пізнати Еспанію, краще
не їхати до Мадріду, бо Мадрід —
це типове європейське місто.
До того ж і клімат його не най-
кращий: 9 місяців «інвієрно»
(зими) і 3 місяці «інфієрно»
(пекла — спеки). Але там все
таки збережені скарби єспан-
ської культури. Вистачить піти
до Прадо та його однієї з най-
більших у світі колекцій обра-
зів, щоб побачити, що Еспанія
дала Європі. Свідком давньої

культури є чудовий монастир в
Ель Ескоріаль, побудований Фі-
ліппом II.

Але щоб побачити типове пів-
денне еспанське місто, треба по-
їхати до сусіднього Толеда, з
його вузькими крутими вулич-
ками, затіненими влітку полот-
нами, розвішаними поміж даха-
ми домів. Будинки жовто-піща-
ного кольору, а дахи з червоної
черепиці. Гірлянди квітів пере-
гинаються з вікон і балконів,
а через них сусідки обговорюю-
ть «черезвулицю» події дня.
Це осідок примаса Еспанії, з ве-
личавою катедрою. Толедо слав-
не своїми золотарськими виро-
бами. Руїни Альказару нагаду-
ють часи громадянської війни.

Цікавий спосіб життя єспан-
ців по містах. Театральні вис-
тави починаються о 10 год. ве-
чора, кіна відчинені поза північ,
ресторани й буфети поза 2 і 3
год. ранку, а вуличний рух у
тій порі такий, як серед білого
дня. А в 9 год. ранку вже всі
звону при праці і лише в обідо-

Руїни Альказару

ву перерву кожний розкошується «сіестою». Це клімат є причиною такого способу життя.

На закінчення ще декілька слів про еспанський національний спорт «корріда», тобто — боротьбу з биками. Це, без сумніву, незвичайно мальовниче й повне емоції видовище, хоч чужинцеві воно не дуже смакує. Особливо важко дивитися на ті тортури, що іх не щадиться тварині заки вона стане віч-на-віч з матадором. Її штрикають увесь час верхівці, завдаючи глибоких ран т. зв. «бандаріллями», довгими, приблизно на три четверти метра, стрілками, що

їх дак'ілька заганяють бикові в хребет і вони там стирчать аж до кінця. Ці тортури на те, щоб упливом крові послабити бика перед вирішним ударом. Дивитися на такого скривавленого бика дуже прикро. Але еспанці масово сунуть на «корріда» й захоплюються ними до екстазі.

Чи це свідчить про жорстокість їхньої вдачі? Мабудь ні. Коли під час «корріда», яку я бачив, випустили на арену бика зі зломаним рогом, то публіка відразу обурилася, а мій сусід з обуренням сказав: «Як же ж мусить мучитися бідна тварина!»...

ЯКИЙ САВА, ТАКА Й СЛАВА

У попередньому числі «Ми і Світ» (стор. 60) ми обіцяли видрукувати прізвища всіх наших шановних неплатників. На жаль, через брак місця, не можемо додержати цього слова й умістити тут цілий список цих боржників. Тому подаємо з них лише перший десяток і просимо вибачення у тих, кого ми ще не згадали. Запевняємо, що в міру можливості прізвища всіх наших неплатників будуть видрукувані.

1. д-р Білас Богдан — винен	10 дол.
2. проф. Білоскурський І. — винен	5 дол.
3. Брусик Петро — винен	3 дол.
4. Вислоцький Іван — винен	20 дол.
5. Волинець Михайло — винен	5 дол.
6. Кулик Василь — винен	5 дол.
7. Мінкович Олекса — винен	5 дол.
8. Склепкович Л. — винен	50 дол.
9. Фрич Юлія — винна	10 дол.
10. Чужак Тарас — винен	72 дол.

В інших журналах за рекламу треба платити — «Ми і Світ» робить це для своїх шановних боржників цілком задурно.

Отже хто наступний?

О. Жданович

ВІД «ФЛЯМЕНКО» ДО «ФОЛІ БЕРЖЕР»

Хто не захоплюється еспанськими танцями? Хто не почував себе молодшим і якось — здоровішим, подивившись на барвні строї танцюристок, на стрункі постаті танцюристів, послухавши брязкіт кастаньєтів і притупування високих зачубуків?

Часто, правда, навіть старий аматор еспанських танців не скаже легко: чим він більше захоплюється — тим, що він бачить на сцені, чи тим, що діється між публікою, між якою завжди є група ентузіястів (еспанців чи чужинців), які пerezивають більше, як самі виконавці спектаклю... Так чи інакше — еспанські танці притягають скрізь сотки тисяч глядачів.

Мабуть, у всьому світі існує велика сила ентузіястів еспанських вогнистих танців та тужніх пісень, і це вони заповнюють всі залі, де відбуваються т. зв. еспанські спектаклі.

Але в Парижі, чи Лондоні, осіянніми роками саме для таких ентузіястів була велика несподіванка. Несподіванка, що для

декого була майже болючим ударом і викликала повне замішання та перемішання понять. Еспанський уряд висилає кожного року в турне величезну й чудово приготовану групу танцюристів та співаків, які репрезентують справді народні еспанські танці. Група ця має понад 150 виконавців, пречудові строї, оригінальні льокальні «оркестри» і т. п. Вистава, що її вони дають, є одним з найкращих показів фолклору. Але... там нема нічого подібного до виступів славнозвісної Кармен Амая, Терези Й Люїзілльо, Антоніо Й Розаріо та всіх інших балетів, що впродовж цілого року знаходять своїх ентузіястів. Старші симпатики показу еспанського фолклору навіть покликаються у свою здивуванні на спогади про незрівнянну й незабутню Імперіо Арґентіна та її (ще діючого) партнера, незрівнянного мистця, — Хосе Торреса.

В чому ж справа? Справа дуже проста: т.зв. еспанські, чи навіть т. зв. андалузійські танці, що їх показують поза кор-

донами Еспанії, зовсім не еспанські, а — циганські. Правда, ці циганські танці є спеціальні, іх танцюють лише еспанські цигани, бо ніяка циганка в Україні ніколи не била в кастаньеті, а проте це не еспанські танці. Тому ви їх не побачите при показі еспанського фолклору...

Еспанці є дуже великі патріоти. Вони, як кожна раса, що пережила вже свій період розквіту, горді своїм минулим і намагаються зберегти чистоту всього: крові, мови, духовості, культури і фольклору. Фольклор є предметом спеціальної опіки уряду й громадянства. Т.зв. суспільна праця молоді Фалянги полягає в першу чергу в культурно-освітній праці, в якій плекання чистоти фольклору займає першорядне місце. Церква також займається цим ділом у своїй культурно-освітній діяльності й найкращі народні балети Балеарських островів — це аматорські гуртки організацій католицької молоді.

Проте не можна сказати, що еспанці вважають циган чужинцями в своїй країні, або мають до них почуття погорди. Навпаки: циган — це комплімент. В багатьох піснях циган (хітано) — це герой, щось як у нашій мові — козак. Циганські танці — це еспанські танці, бодай в уяві народної маси й треба піти тільки раз на якусь еспанську оперетку, почути делірічні вигуки гальорки при тремтінні співака у «фляменко», почути стихійне, хорове «Оле!» при тупотінні на сцені, щоб ствердити, що і фляменко і циганські танці, це твір еспан-

ського темпераменту й еспанської крові, в якій ніхто сьогодні не виміряє відсотку кропи циганської та арабської. І одне й друге — вже Еспанія.

А проте — циганські танці не є еспанські й шкода далі розважати. Еспанський фолклор — таїй багатий, таїй різноманітний, що ніякий еспанець легко не вгадає вам з якої провінції походить цей танок або цей стрій. Багатство й краса народного мистецтва тут така велика, що українцеві аж прикро це стверджувати, бо ж досі я, наприклад, був переконаний, що нема нічого подібного до багатства українського фолклору... Нам би треба 20 років впертої і творчої праці у своїй державі, щоб відродити наш фолклор. Треба співпраці мистців і науковців, щоб зробити знову з танців і пісень символічну драму про життя, чим вони є. Кожен аматорський гурток на Балеарах вам саме тає представить балеарський сільський танець.

Але фолклор — це тільки фолклор і ним не може вичерпуватись духова творчість. Тим більше, що тут нічого не створите — це ж бо клясика, якої не перескочиш. А чим же розважатись? Еспанців, головне ж міського населення, фолклор вже не розважає. З великим здивуванням слухали ми в Гранаді інформації в бюрі для туристів, що нема в місті ніякої імпрези з піснями й танцями, «нічого з кастаньетами, що так люблять всі чужинці»... Чому чужинці? Бо еспанців це вже не задоволяє.

Танок: севільяна

Зрештою зрозуміло: чи ми б могли все наше культурне життя звести до імпрез з хорами й народнimi танками? Розуміється, що ні. В Єспанії ця справа є ще більше ускладнена — там немає повної свободи творчості. Політичних п'ес нема, бо це небезпечно. Любовні історії — для їхнього темпераменту дуже небезпечні й тому до цих справ дуже пильно придивляється не тільки Церква, але й уряд. Взагалі — не можна собі в Єспанії уявити такого розвитку театру й концертів, як у Франції, чи Англії, бо нема там великих міст, які фінансували б театри.

Отже — що робити? Тому що пересічний глядач таки захоплюється пристукуванням закаблучками, циганський танок в Єспанії дуже поширений на

дошках усіх сцен. Скрізь почуете й фляменко, але все це вплетене в... Власне в що? Як це назвати? Єспанії звуть це «еспектакуль» — спектакль Широке поняття, яке театральну чи балетну групу ні до чого не зобов'язує. Виповняє афішу прізвищами «першого актора й директора», «найбільших співаків і співачок», «найгарніших танцюристок», а на сцені ви бачите, що Бог даст...

Поширений сьогодні в Єспанії «еспектакуль» — це щось посереднього між опереткою і ревю. Не є це оперетка, бо поодинокі частини надто слабо тримаються купи. Не є це й ревю за своїм змістом, бо все ж вистава пов'язана сюжетно. Не важко з чим це порівнямо, але треба сказати, що є це таки типово єспанське явище, бо ледве

чи хтось інший до такої речі додумався б.

Скеті й узагалі говорені частини грають вони дуже добре. Але все це таке наївне, таке просте й слабке під оглядом театральним, що публіка майже не реагує на ніякі дотепи. Оживає вона лише тоді, коли показуються — або голі (тільки де-що вище колін) ноги, або циганські танці, або — фляменко, чи інше «болеро трісте».

Не підлягає ніякому сумнівові, що еспанці хочуть бачити добре ревю. Але ж там ніколи це мистецтво не дійде до рівня паризького «Фолі Бержер», чи бодай «Касіно-де-Парі» з тієї простої причини, що не вільно на сцені роздягатись, а це ж найцікавіше для масового глядача. І в такій Сарагосі, як і в кожній іншій Севільї, непускають молоді нижче 17 років на ревю, дарма, що там нема мови про голих жінок, а танці жіночого балету нагадують більше ритмічні вправи в наших дитячих садках, як ревю. Правда, з року на рік ця справа удосконалюється, відслонюють дещо більше ніг, але ритмічні вправи ніяк не поступають вперед. Найкращими точками є таки точки — стилізованого фольклору. І тут лежить майбутнє еспанського ревю, нехай з на-ми й не погоджуються еспанці.

За два літа побуту в Еспанії довелось на афішах тільки раз побачити драму Гарсія де Льорка. Це було в найбільшому й найбагатшому місті — Барселоні — і то тільки на п'ять днів. До того треба додати, що було це в час барселонської

фестивалі (осінньої), коли всі готелі були переповнені приїжджими. Місто еспанське забідне, щоб дати змогу розвинутись справжньому й оригінальному театральному мистецтву. Для нього й залишається — ходити між фляменко й «Фолі Бержер».

Але чому б ні? «Фолі Бержер» тягне кожного й настільки його стиль популярний до сьогодні, що він майже не змінився за останніх 50 років. А фляменко й пассо добле! Хто може мати щось проти нього? Це вияв крові еспанської настільки ж, наскільки їй релігійна містика, що не має собі нічого подібного у всьому світі.

Що таке фляменко? Це сьогодні вже зманерована рештка «канте хондо», — глибокого співу — характерного для Андалізії. Це мішанина первісного візантійського церковного співу, арабської модуляції і циганського «надриву». Не є це вже ніяка класична річ, але ж вона так відбиває і в мелодії і в словах найглибші глибини еспанського темпераменту!

Еспанець — це втілення чуття і пориву, пекучого сонця і спричиненої ним безвладності. Тому слова його улюбленої пісні зовсім не мусять бути довгі й вичерпуючі якусь подію чи проблему. Вистачить одне слово, яке б скопило його за серце, яке б вдарило в те, що його в дану мить болить, щоб він попав у транс.

Ось слова: «Всі ліхтарні засвітились, щоб тебе побачити, а на ім'я тобі — Марія». Вся пісня. Але співається вона довго. Ос-

тannій склад тягнеться співаком (справжнє фляменко — це фляменко, що його співає чоловік) так довго, аж він посиніє, а публіка накричиться і наплещеться.

У зовсім добрій програмі чи не найкращу точку становило виконання такого твору: «Коли я виходжу з копальні, я прагну води і тебе». Це знов же було все, але треба було бачити щасливі лиця виконавця і його танцюючої партнерки та ентузіазм публіки.

Найкраще фляменко, чули ми не в Гранаді, а в Мадриді. Виконував його один з тисячі невідомих талантів цього мистецтва з обмеженими можливостями. Був це білявий хлопчина берберійського походження. З ним — його акомпаніатор, гітарист, без усякого сумніву — мавр. Вони становили пару захочаних, в якій дамою був співак, а гітарист покірним і захопленим пажем. Він дивився на співака, як на божество, як на неперевершений талант, що був для нього втіленням Божої ласки.

Співак — бідно вдягнений, бо ж заробити не тільки нема де, але й для справжнього мистця заробіток не становить першорядного значення. Він щедро розсипав свої голосові можливості в малій кімнаті, де від диму важко було дихати. Публіка? Випадкові відвідувачі, що заходять на шклянку «Хересу», але більшість — люди з вулиці, що йдуть на прохід, користуючи з нічної прохолоди. Вони заходять послухати й відходять, крикнувши «Оле!» та поплес-

кавши з захоплення в долоні.

Після того, як ми почаствували співака вином, він заявив, що заспіває фляменко спеціально на нашу честь. І заспівав. Голос його вирвався стрілою. Очі гітариста потьмарились від насолоди. В голосі цьому бреніла вся туга арабів за Аллахом: садом, вся туга людини, яка тисячі років шукає води в пустелі, біль бідного, який не може мріяти про таке багатство. Як власний дім і дорога дружини. Був це біль континенту без води, жага тварин за соковитою травою, мрія вояка пустелі за жіночими обіймами і — чи я знаю, що це? Може та невимовна туга й той розторочуючий сум, що світиться в очах кожного справжнього мурина.

А слова? Слова дуже прості. Прості, як удар стилета, наївні, як очі дитини, короткі, як рондо танцюриста, що б'є високими закаблучками й махає руками як півень в двох чи трьох конвульсивних оборотах, в одному скоку довкола партнерки. Слова такі: «Яка ж вона багата і який я бідний! А на ім'я йї — Кармен».

До андалузійського фляменко подібна саста. Але відмінні цих пісень — не мають кінця і губляться в назвах околиць, як мурсіяна, ронденья, включно до відомого всім болеро.

Можливості цього мистецтва дуже обмежені, бо — як бачимо — секрет не в словах. Секрет і не в мелодії, бо ж фляменко має свою мелодію і на цьому кінець. Мелодія невимовно примі-

тивна і вся штука полягає на модуляції голосу та на якнайдовшому й якнаголоснішому виводженні кінця з тим делірічним модулюванням, яким висловлюється глибина почуття, я б сказав страждання, що є основою всіх почувань еспансько-арбаської душі.

Це однаке «бере», захоплює кожного, хто здійний відчути непідроблене й примітивне почування. Але як довго? Можна слухати це кільканадцять, хай кількадесят разів. А потім перестає бути цікаво. Тому еспанці намагаються іти до «Фолі Бержер».

Але... Від фляменка вони не відійдуть ніколи, як не відійдуть ніколи від коріди, хоч вже сьогодні нарікають всі, що на футбольні змагання приходить тричі стільки публіки, як на коріду. Так. Але все ж коріда залишається святом у місті, фут-

больні змагання, це тільки футбольні змагання. Бо для еспанця залишиться завжди предметом подиву щось недосяжне, щось, що є штокою, що не кожен потрапить зробити. Це лежить в основі коріди, бо не кожен потрапить іти на роги бика й то ще з елеганцією і посмішкою, і то ще з бажанням бути найближче смерті, щоб приподобатись жінкам і всім глядачам. Не кожен потрапить так забити закаблуками, як добрий танцюрист і не кожен потрапить так затягнути фляменко, що аж слухачеві дух забиває, а співакові очі рогом лізуть.

Позбавлені великих міст, замуровані горами й прибиті спекою — еспанці не відриваються від землі. В цьому їх сила, бо вони серед зростаючого темпу життя зберігають примітивізм села, а з тим і здоров'я та всі плюси, які звідси випливають. Мінуси — також.

ДІТИ ФЕНОМЕНИ

Джулії Шелдон було лише десять днів від народження, як її бабка пані Джін Ловен — інструкторка дитячого курсу плавання в Лос Анджелесі, — дала своїй унучці першу лекцію. Так Джулія стала наймолодшою ученицею «курсу» плавання в Америці.

Коли її сповнилося дев'ять тижнів, то вона продемонструвала в басейні «вищу клясу» плавання — вільно пропливши під водою 10 ам. фітів.

Цікаво те, що вона інстинктивно затаювала дихання, мала відкриті очі і закономірно робила рухи руками і ногами. Коли ж їй не вистачало повітря, вона робила відповідний від粗х тіла і швидко опинялася на поверхні води.

**

У Чікаго чотиримісячна дівчинка Павля Ейн Монтемон може вільно стояти і, мало того, стоячи на руці свого батька, тримас вільно рівновагу свого тіла.

A.

Ольвія

Безкрайні степи Північного Причорномор'я. Край найбільш механізованого сільського господарства, край, що вславився своїм багатством. Золотаву пшеницю, сніжнобілу бавовну, янтарний виноград, запашні абрикоси й персики — все це щедро родить тут українська земля.

Цей край вже два з половиною тисячоліття тому приваблював чужинців. Сюди через Середземне й Егейське море, Дарданелли й Чорне море на багатовеслових човнах припливали досвідчені мореплавці — греки. Тут, на місці скитських селищ, вони заснували нове місто, якому дали назву «Ольвія», — в грецькій мові це значить «щастила».

На території нинішньої України це було найбільше місто до київської епохи. Поліс (місто — держава) мав власну армію й фльоту, свій монетний двір, свої виробництва. Розташоване на мальовничому березі Бузького лиману, недалеко від його впадання в Чорне море, воно було захищено від нападів кочовиків глибокими природними балками й прикрите надійними оборонними мурами з баштами і бійницями.

Мешканці міста Ольвії займалися ремеслами, сільським гос-

подарством, торгівлею. На посудинах (амфорах), знайдених в Ольвії, а також в старовинних скитських могилах Київської і Полтавської областей, ясно видно тавра міст Геллади, звідки їх привозили: Мілет, Фазос, Родос, Самос. У скитів греки скуповували шкіри, мед, віск.

Тисячу років існувала Ольвія — місто високої грецької культури. Загинула вона одночасно з занепадом античного світу. Її чудовий акрополь з надзвичайної краси храмами, громадськими будівлями, фонтанами, статуями, її верхнє місто, її кладовища помалу засипав степовий чернозем. Місто залишилось лише на старовинних мапах. У книгах античних істориків збереглися розповіді про цю перлину гелленської культури на березі Гіпаніса (таку назву мав Буг). Більше як півторіччя тому почалися спроби розкопувати це поховане під землею місто, спроби, що мали здебільшого грабіжницький характер. В 1924 році проголошено територію Ольвії заповідником. Відтоді там ведуться постійно розкопи й наукові дослідження археологами з Академії Наук УРСР, Інституту матеріальної культури ім. акад. Миколи Мар-

ра та інших наукових закладів.

Війна сильно пошкодила Ольвію. Німці інколи з каменю античних будівель і храмів складали бліндажі. Все тіло Ольвії порито сіткою окопів.

З хвилюванням слухаємо розповідь про Ольвію директора заповідника. Молода жінка, науковий працівник Інституту археології, вона захоплена Ольвією.

Разом з директором, спускаємось вниз, в розкопане місто. Проходимо відкритими вулицями, на яких чудово збереглося каміння бруку, щебінь тротуарів. Перед нами — цілі квартали кам'яних будинків з маленькими внутрішніми подвір'ями і обов'язковими льохами для вина і м'яса. По кам'яних водостоках, що збереглися до наших часів, місту постачалась вода. Існувала і каналізаційна система. Будинки були вкриті черепицею, оздоблені біломармуро-

вими колонами, підлоги — мозаїкою роботи, штукатурка будинків — рожева.

Проходимо повз глибокі ями. Це були сковища для пшениці. Зерна її знайдено тут під час розкопів.

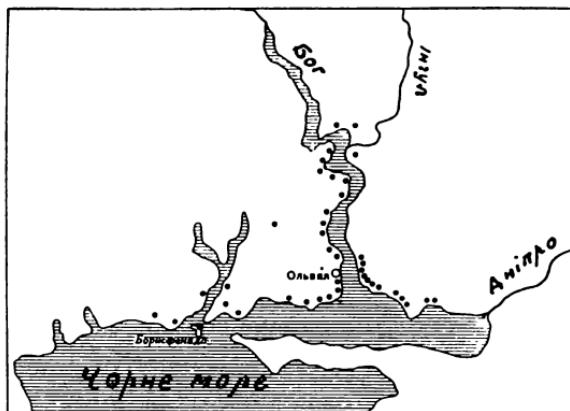
Збереглася піч для обпалювання цегли, мідегонна піч, пекарня з багатьма печами. Все це надзвичайно цінні знахідки, які наочно демонструють античне виробництво.

Внизу, край берега Буга було розташоване нижнє місто. Піддіймаємось по східцях храму Аполлона. Збереглося місце для воротаря, місце жертвовника. Ліворуч від храму дзюрчить струмок. Тут колись був фонтан. Трохи вище — колодязі. Вони існують тисячі літ і за цей час стали улюбленим місцем для птахів. Сюди, весело перегукуючись, часто приходять молоді дівчата з близького села Парутино. Вода, якою вони нас

Грецькі колонії над лиманами Дніпра і Бога

Старовинна амфора, знайдена в Ольвії

частують, холодна й приемна на смак.

Вивчення Ольвії показує, що грецька культура тут перепліталася з скитською. Предмети виробництва, які виготовлялися для торгівлі з скитами, були зроблені так, щоб додогдити скитському смакові. Разом з грецькими розкопані також і скитські поховання. Грецький історик Геродот розповідає чарівну легенду про скитського царя Скілла. Цей цар мав в Ольвії свій розкішний палац, в якому жила його улюблена дру-

жина — грекиня. Підземними ходами від приходив до неї ї, відпочиваючи, чинив узливання богові Діонісові.

Спускаємось у склеп. Ця монументальна споруда з каменю має коробові склепіння, мурування яких зроблено насухо, тобто без в'яжучої речовини, що й досі цікавить будівельників. Це склеп Евросінія і Арети — подружжя, яке ще при своєму житті приготувало його для себе.

Величезний науковий інтерес викликають могили. Їх розкопано понад дві тисячі. За звичаєм стародавніх людей, які вірili в замогильне життя, разом з мертвим клали в могилу його речі, іжу. Мені показують амфору, на дні якої збереглися залишки чогось подібного до желе. Може тут було колись ароматне грецьке вино, може щось інше — про це скажуть лабораторні досліди.

В могилах на скелетах були знайдені золоті речі, речі з кістки, в роті мертвих були монети — плата перевізникові Харонові за перевіз через Лету, підземну ріку забуття. Тут же є теракотові статуетки, вази з запашними мастилами. Біля жіночих скелетів — рум'яна, білила.

Ольвія й її розкопки привертають до себе увагу світової науки. Про неї написано на всіх мовах чимало книг. В європейських музеях експоновані цінні знахідки з Ольвії.

Коли на ольвійський берег прийшли німецькі окупанти, вони теж виявили інтерес до заповідника, але зовсім своєрідний. Першим їх питанням було: «Де

Ольвія?» — і першою справою — варварське пограбування ольвійської бібліотеки та ляботорії, ольвійських цінностей, що зберігалися в музеї.

Ольвія — це цінний і цікавий пам'ятник античного світу, розташований на території України. Мешканці України добре знають про Ольвію. Під час літ-

ніх ферій влаштовують сюди екскурсії школярів, студентів, вчителів.

Всі, хто побував на розкішах Ольвії, хто дихнув чистим ольвійським повітрям, хто бачив це мертвє місто, у ніг якого хлюпочеться синій Буг і невагомно кричать морські чайки — мартини, не може забути його своєрідної краси.

Лікарський порадник

ДІЕТА ДЛЯ ХВОРИХ НА ПЕЧІНКУ

Ця дієта знаменна зменшеною кількістю хемічних подразників, товщів і продуктів, що мають у собі холестерин, а натомість більшою кількістю рослинної клітковини. Мета дієти — сприяти нормальному виділюванні жовчі і нормальній функції кишечника, а також приспівити холестериновий і товщевий обмін.

Дозволяється: неміцький чай, чай з молоком, білий і разовий пшеничний хліб, черствий житній хліб, вимочений оселедець, незбиране молоко, обмежена кількість сметани, більша кількість сиру (400 гр. денно), свіже кисле молоко, вершкове масло, прованська олія (в обмеженій кількості — 60 гр. на день), молочні, овочеві й крупні супи, але без грибів, гороху, сочевиці, квасолі, щавлю та без запражки городини та муки; яйця без жовтків (найбільше один жовток денно); м'ясо, риба, птиці нетовстих порід — варені (можна пекти по зваренні); різні страви з крупу і макарону, але не підлікані; різну ярину (крім вгорі згаданої), багато овочів (фруктів) — сиріх, варених і печених; різні ягоди, крім надто квасних; зокрема поручается варену моркву з маслом; не квасні помідори, квашена капуста (не дуже квасна), цукор, варення (конфітура), компоти, киселі, білі підлеви без оцту.

Вітаміни споживається у виді сиріх овочів і городини та соків. Обмежене вживання кухонної солі.

Заборонено: кава, какао, м'ясні, рибні й грибові бульйони й підлеви, яйцеві жовтки в більшій кількості, печені страви, ковбаси, м'ясні і рибні консерви, гострі страви, гострі приправи, надто квасні речі, страви з гороху, квасолі й бобу, випечене крихке тісто, морозиво.

Хемічний склад: білків — 100 гр., товщів — 70 гр., вуглеводнів — 500 гр.; калорій — 3.500.

Їсти часто (5 разів денно), не їсти надто холодних страв, багато пити — головно різних городинно-овочевих соків.

« Наталка Полтавка » в українській кінопродукції

Не знаю, чи всі з читачів уявляють собі, що коштує продукція одного кольорового фільму. Недавно часописи писали як про незвичайну подію, що одному продуцентові пощастило накрутити фільм, витративши всього 6 мільйонів доларів. Бо звичайно це коштує 10 і більше мільйонів.

I от уявіть собі, що за це неймовірне діло береться двоє українців — емігрантів, які живуть в убогому помешканні на передмісті Парижу, і їх єдиний

скарб становлять троє дрібних діточок: Наталка, Сергій і Леся. Згадую їхні імена, бо вони ж сьогодні фільмові артисти й ви напевно побачите їх на екрані, коли висвітлюватимуть у вас фільм «Наталка Полтавка». Не шкодить, що Лесі на третьій рік пішло. Вона ж з роду Чайки-Дніпрових! I скажіть, чи багато дітей у тому віці, що Леся, сиділи б ось так до 11 години ночі й дивилися б на екран, де батько висвітлює нам свій фільм?!

Кадр з фільму «Наталка Полтавка»

Правда, барви фільму такі чудові й така гарна та Україна, що її вона ще ніколи в своєму житті не бачила. Батько з матір'ю потрапили вичарувати рідні красвици так незрівнянно вірно. Ось українське село й українська хата, пошита соломою, а там далі пасіка, річка й безкраї лани пшениці попереканої волошками й маками. Вітер колише високі тополі й сонячне проміння грається на прудких хвилях річки... Все взяте з дійсності, наліте тими барвами сонця, що їх не може дати ніяка кіностудія.

А хто ж зуміє краще нахарактеризувати старезних дідуванів і беззубих бабусь, як це зробили вітрий сонце України, де прожили своє довге життя «фільмові артисти» Дніпрового, що свого віку доживають у старечому домі недалекого від Парижу Абондану. Ім не треба наліплювати сивих вусів, ні поглиблювати зморшки!

Оглядаємо фільм ущільтох: обое Чайка-Дніпрові, що є рівночасно продуцентами, режисерами, кінооператорами й артистами, — їхня доня Леся, та обое панство Маяцькі, що вперше бачать себе на екрані (він — Микола, а вона — мати Наталки Полтавки, Терпелиха).

— Але ж бо я препоганий, аж прикро дивитися! Бач, який Петро гарний... — постогнує, жартуючи, пан Маяцький.

— Це при цій сцені ви сказали, що вже більше не маєте сил, — сміється з Маяцькою пані Чайка.

— Ось на тому горбiku він вимучив мене три години!...

Кадр з фільму «Наталка Полтавка»

Хто знає, що один звиток фільму — «бобіна» як він по-французьки зветься, коштує 5.000 франків (а тих бобін наскілько у фільмі біля 50!), той не дивується, що доводилось по три години добирати відповідну позу чи потрібний рух.

Сьогодні вже перша фаза роботи закінчена. Фільм накрученій. Тепер приходить монтаж і запис голосу та музики.

— А хто ж співатиме за мене?
— клопочеться пан Маяцький.
— Не турбуетесь, піднайдемо,
— заспокоює Дніпровий.
— Та хай він вже й говорить
за мене! — проситься Маяцький.

— Ось що вигадали! Ні, говоритимете ви самі...

Голос записуватиме п. Дніпровий вже в професійній студії. Це коштуватиме дорого, але буде зроблене як слід.

З признанням тисну руку нашим фільмовим артистам і першим продуцентам українського кольорового фільму на чужині. Питаюся, як плянують поширювати фільм. Але пан Дніпровий не хоче говорити про пляни, поки робота ще не закінчена. Я піддаю думку, щоб улаштувати турне з фільмом по Амери-

ці та Канаді. Дніпровий замислюється. — Це варто б, та на кого ж там спертися в початках?

— На читачів «Ми і Світ», — кажу впевнено.

Правда, шановні Читачі, що ви радо оглянете цей чудовий фільм та допоможете влаштувати його висвітлення у вашому українському осередку? При народі напишіть про це декілька слів на адресу нашої редакції!

М. К-ий

I ЦЕ, I ТЕ...

Самовільне вживання kortіzonу — небезпечне. — В одному з перших чисел нашого журналу ми інформували про винахід новогоД, дуже успішного лікарства проти ревматизму — «кортізону». Тепер лікарі прослідили, що цей лік, хоч лікує, то все ж і сильно послаблює організм. Тому так як інсульні при цукриці, так і kortіон при ревматичних захворіннях слід стосувати лише на доручення лікаря.

Європа на телевізійному екрані. — Розвиток телевізії вже настільки поступив вперед, що європейські держави: Німеччина, Бельгія, Данія, Франція, Англія, Італія, Голландія і Швайцарія — ще в цьому році будуть взаємно обмінюватися своїми програмами. Заплановано передати з Риму на всі ці держави папську св. Літургію з храму св. Петра, будуть передаватися важливіші міжнародні футбольні змагання тощо. Франція передасть з паризької опери славетну оперу-балет «Лес Інд Галант». Осередком європейської телевізійної сітки буде, в наслідок центрального положення, місто Ліль.

40.000 бур денно! Над земською кулею проходить кожного дня пересічно 40 тисяч бур (тобто 16 мільйонів річно). Кожна буря дає коло 30 блискавок, з напругою багатьох тисяч ампер та багатьох мільйонів вольтів.

МАЛЯРСТВО КЛЯСИЧНЕ Й МОДЕРНЕ

Гадаючи, що ця тема цікавитиме багатьох наших читачів, друкуємо в скороченні цей розділ з більшої праці нашого відомого мальра й теоретика мальарства, п. Славка, що має незабаром з'явитися французькою та німецькою мовами.

Редакція

Кожна картина має в собі щільність елементів - вартостей: рід теми, композиція часткових форм, рисунок, барвові гармонії, фактуру принаджної техніки та викінчення.

Всі ці елементи існували вже в найстарших відомих нам олійних картинах. Від модерних вони різняться лише пропорцією чи укладом.

1. Тема колись була фігулярною, а безфігурний сюжет виступав лише в килимах та декораціях нутра святынь (арабески, рослинні мотиви). Сьогодні ця фігулярна тема картин — здеформована. Винахід фотографії звільнив мальра від вірності передачі теми, даючи йому можливість індивідуального вислову, багато цікавішого для мистця і близччого до справжнього мистецтва.

Нефігулярний, чи так званий абстрактний сюжет відбиває в більшості сучасних мальарів далеко поза геометричні арабески та зводиться до здеформовання деяких елементів форми, а навіть інколи лиш до самого натяку на ці елементи. Все таки, загально кажучи, інтерпретатори-синтетисти, як класики так і модерністи, а з групи стилізаторів переважно примітивісти придережуються сюжету фігулярного. Інша ж частина стилізаторів започаткувала так званий абстракціонізм тематики й деформацію. Визначним представником мистецької деформації є французький мальр Пікассо. Його мистецтво виявилося границею незабріханого мальарства, поза яку виходить інколи з успіхом лише графіка та з нею споріднене прикладне пропагандивне, чи т. зв. прислужницьке мальарство.

Від деформації вже тільки крок до т. зв. повного абстракціонізму — отже до рисових або площинних натяків на елементи форм у картині, як це роблять неоплястицисти своїми «композиціями білих квадрів з чорними відтінками» (посередніми поміж ними й пікассістами).

ми є ще т. зв. конструктивісти та супрематисти). А від неоплястиків вже навіть нема й одного кроку до лікарні для психічно хворих.

Отже, притаманною прикметою модерної картини є збільшена деформація часткових форм.

2. Композиція часткових форм, що була в класичних картинах симетричною, перенесена в бік асиметрії та перверсійної симетрії, тобто — асиметрії усиметричненої.

Класична композиція прийняла симетричність з архітектури, бо за вченням Аристотеля, симетричні твори вважалися досконалішими. Натомість сучасна композиція рідко коли послуговується симетричним розміщуванням мотивів. У сучасних картинах мотиви, компоновані або цілком асиметрично або ніби-симетрично, чи-як це називають —первесійно. Рівновагу укладу картини можна нарушити одним із таких способів: а) віднімаючи елементи, б) додаючи нові, в) переміщаючи розташування елементів, г) відзначаючи особливо різко одні елементи від других. Найкраще це можна бачити на симетрично уложеній фотографічній групі, коли, наприклад, комусь з осіб, що стоять збоку, помалюєте обличчя на червоно чи зелено. Ця особа стане предметом головної уваги глядача, навіть, коли в середині групи є якась визначніша чи цікавіша особа.

Нарешті рівновагу мусить модерний мальляр привернути одним із способів, протилежним до того, що її нарушив. Найци-

кавішою вважається така композиція, де враження суцільнності не є наслідком симетрії, лише асиметричних і асиметрично розміщених форм.

Можливостей композиції існує дуже багато: Наприклад, симетрія головних мотивів, асиметрія побічних; або симетрія побічних форм, асиметрія головних; або посеред загальної асиметрії, симетричні форми десь збоку; або довкруги центрального укладу різні асиметрії по боках і т. д. Є ще й безліч форм, що своїм видовженням сугерують якийсь напрямий у бажаний бік напинають увагу глядача. Вміло ними користуючись, мальляр може створити враження в глядача, що картина «розлітається», хоч вона укладена симетрично, й навпаки — враження симетричності в асиметричній картині. Нарисуйте кілька гадюк з головами спрямованими в різні боки, але примістіть їхні хвости в одному кошику, то враження розбіжності уступить. Така композиція буде асиметричною, але т. зв. перверсійно зрівноваженою.

3. Рисунок у модерній картині, в порівнянні з класичною, підпав особливим змінам у місцях стиків і переходів часткових форм. Ці зміни є наслідком розвитку поверхневої структури картин, т. зв. фактури, й переходу з гладкої — класичної на рапаво-рельєфну, а також наслідком запровадження в сучасну кольористику внутрішньо-поверхневого контрасту, т. зв. мальського контрапункту барв.

Не треба забувати про те, що більшість класичних картин мальовано лякуванням, тобто — цілість, виготовлену рисунково й світлотінно в одному кольорі, звичайно невтральному (гама біло-сіро-чорних тонів), покривано різnobарвними ляками, відповідною натугою й густоти.

Тому класичні картини визначаються складістю барвових гармоній. У них барва була лише додатком до рисунку. Цей принцип перетривав в деяких натуралістів аж по сьогоднішній день, хоч за той час зазили фундаментальні зміни в барвовій техніці.

Передовсім із застосуванням чіткого й різнонапрямного мазка, місця переходів і стиков часткових форм улягли змінам. Вони стали найвиразнішим проявом індивідуальності мистця, і у них має змогу вповні виявитися темперамент мальара, що знаходить собі питому розв'язку зумисне ускладнені завдань у картинах. Справжній мальляр мусить вміти рисувати цілими барвовими площами й переходити часткових форм його картини мусять бути найрізноманітніші.

4. Барвові гармонії в класичному мистецтві належали в більшості до райдужної групи та були часто лише несвідомим копіюванням барв у природі. Модерні барвові сполучення стали цілком самостійним завданням мальара та посунулися до застосування найвищуканиших дисонансних гармоній.

Дальшою новітєю є внутрішній контраст барв кожної барвової площині. Він спричинює ме-

рехтіння поверхні картин барвовими жемчугами і створює враження якогось освітлення з-поза картини.

5. Фактура змінилася з гладкої на рапаву в наслідок запровадження чіткого мазка. Не без впливу на це є й інша — фабрична техніка виробу фарб (колись їх розтирано поміж двома камінними плитами).

Мазок своєю експресією вносить у картину нові цінності і, як характер письма руки, відзеркалює темперамент та психічні прикмети мальара. Тому, класичні картини куди легше фальшувати як модерні.

6. Навіть у викінченні картин існує замітна різниця поміж старовинними й сучасними мальрами.

На викінчення картини складається лякування її безбарвним ляком та рама. Лякування в давнині й тепер має своє спільнє завдання — забезпечити поверхню картини від деструктивних впливів світла, повітря й атмосферичних змін. Якщо ж у давнину воно мало ще й дати барву рисунково-світлотіневому підкладові, то тепер воно має мальарське завдання — зробити прозорими горішні верстви фарби, щоб виступили ясніше спідні, контрапунктові вартості. Як у класичних, так і в модернічних малюнках верства ляку поглиблює темні тони барв картини, зменшуючи розпорощення та поглинання світла темними площами.

Але сучасні мальярі не завжди розливають рівною верствою алькоголевий чи ацетонний розчин живиці по цілій поверх-

хні, вони часто накладають його лише на деяких барвних плямах, відповідно до потреби.

Рама — це одяг картини, його завдання не лише гріти, але й бути практично та гарно пошигтим під міру поодиноких картин.

У загальному можна сказати, що в теперішньому малярстві є більше безпосередності, як у

класичному. Це не значить, однаке, що картини стали обов'язково країзмами. Як колись, так і тепер дуже добрих картин не є багато, а поганіших чимало. Краса не має свого усталеного зразка. Добре, все таки, що малярство не засклепилось у клясицизмі, а вступило на шлях дальших шукань, щоб збагатити скарбницю людського духа новими вартостями.

Присуд Пілата

Нешодавно зроблено незвичайне відкриття, яке торкається історичного підтвердження смерті Ісуса Христа.

В Італії, в каплиці Касерта, знайдено таблицю, на якій був напис незвичайного значення для всього християнського світу. Той напис старожидівською мовою подає текст вироку смерті, що його видав намісник Понтій Пілат. За перекладом комісії Французького Товариства Мистецтва, він звучить так:

«Присуд, виданий Понтієм Пілатом, намісником долішньої Галилеї, голосить: Ісус з Назарету мусить понести смерть на хресті сімнадцятого року панування цезаря Тиберія і дня 25 місяця марта у святому місті Єрусалимі, коли Анна і Каїфа були первосвящениками Божими. Понтій Пілат, намісник долішньої Галилеї, сидячи на президіяльному кріслі, засуджує Ісуса з Назарету на хресну смерть між двома розбійниками тому, що важливі і вірогідні свідчення народу ствердили, що: 1) Ісус облудник; 2) Ісус бунтівник; 3) Ісус ворог Закону; 4) Ісус неправдиво називає себе Сином Божим; 5) Ісус називає себе фальшиво царем Ізраїля; 6) Ісус увійшов до святині в оточенні народу, що тримав в руках пальмові гілки.

Понтій Пілат наказує першому центуріонові Kvіrilovі Корнилові запровадити його на місце карі і забороняє всім людям, бідним і багатим, противитись смерті Ісуса.

Свідками, які підписали вирок смерті на Ісуса були: Даніель Робані фарисей, Івен Зарабатель, Рафал Робані, Каспер книгар. Ісус має бути випроваджений з міста Саеранською брамою».

Побіч тексту подано замітку: «Таку саму таблицю посилається кожному племені».

Так, отже, поза книгою Нового Заповіту, світ дістав ще одно, археологічне свідчення про Ісуса Христа.

(«Укр. Правосл. Слово»)

Л. Бачинський

ЛІК ПРОТИ СУХОТ

Ще на Карпатській Україні в рр. 1920-1929 чув я не раз, що товщ борсуків є добрим ліком різних хвороб, як ревматизм, ішіас, спухлини різного роду, звихнення костей і тощо.

Доморослі сільські «лікарі» теплим борсуковим товщем маstryть хорі місця, втирають або прикладають шматинки намочені в товщі і кажуть добре вигрівати.

Всі мої оповідання про борсуків, про їх цікаве життя, повну нешкідливості, про потребу охороняті їх від знищення, бо стає їх щораз менше ѹ що товщ не має ніякого лікувального значення — не переконали людей і я не мав ніякого успіху. В на-

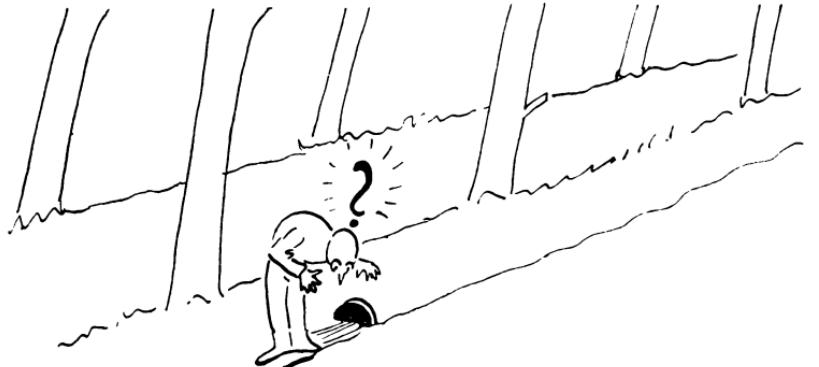
роді міцно закорінилася віра в цілющи прикмети борсукового товщу.

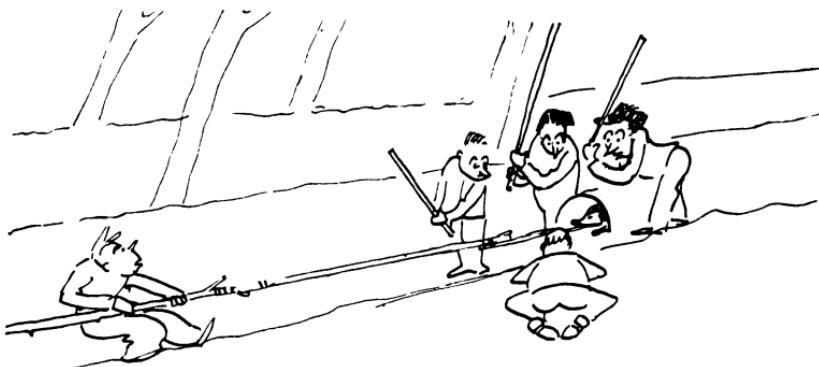
Цю прикмету борсукового товщу занесли наші скитальці до Німеччини.

В цьому я переконався в таборі Альтенгаген, коло Брауншвайгу. Там можна було придбати товщ борсука, як лік проти сухот. Продає гуцул Максим Таражкало в півлітрових і літрових пляшках. Він навчить вас, як і коли товщ пити, щоби бути здоровим.

о «виробництва» протисухітного ліку прийшов Максим Таражкало припадково.

В лісі, коло табору, жила борсукова родина. Стара борсучиха

зняла собі надзвичайно вигідне сковище у великій рурі, якою колись осушувано мокрявину в лісі. Фура була довга понад 40 метрів, досить широка з двома виходами. До цієї рури борсучих назносила м'якої трави і зробила вигідне лігво. Там вона приводила на світ свої, чорні з білими пасками, гарненькі борсунята. Жила в рурі кільканадцять літ, нікому не шкодила, господарство вела чисто, охайно. Ніхто й борсучи-сі не докучав і нею не цікавився.

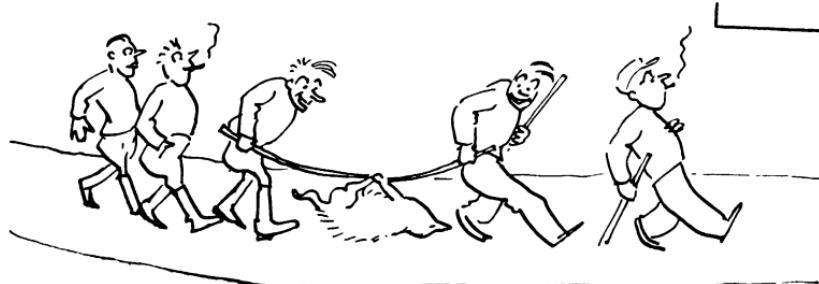
Аж ось пішли таборянки-ски-тальці в ліс по сухе дерево на підпал і надибали руру.

Заглянули до неї — порожня.

Пошпортали палицею — нічого немає. Стоять коло рури, курят, розмовляють, кожний міркує пощо в лісі рура заложена.

Прийшли до табору, сусідам оповідають. На другий день пів табору пішло руру оглядати. Потім дали спокій. Якийсь німець сказав, що тою рурою воду спускали.

Лише гуцул Максим Таракало з Кобилецької Поляни, коло Ясінія, тепер скиталець ДП, помітив невиразні сліди коло рури і зразу рішив, що в рурі живе якийсь звір. Хто він — байдуже, але добути його треба. В таборі нудно, а тут є нагода полювати, хоч і без рушниці. Для упевнення він посипав по-

піл з обох боків рури й на другий день переконався що є великі нові сліди. Отож взяўся він до роботи.

Покликав собі чотирьох приятелів і пішли в ліс.

Одному казав підложити вогонь біля горішнього отвору рури і димом виганяти звірину, а сам із іншими товаришами вивести стояв при долішньому отворі з буками на поготовілі, щоб ударити по голові.

Борсучиха мала щастя. Плян Максима не вдався. Дим не до-

створу рури, а за другий стали тягнути цю затичку, як випиХайло.

Цей спосіб був для борсучих смертельний. Вона не могла пролісти через щільний клубок шмаття, гризла його, але не мала часу, бо цей клубок сунувся до виходу, й вона не мала сили його здергати.

Ще хвилину і бідну борсучиху витягнули з рури.

Тут чигала на неї смерть. Удари киями і борсучиха впала мертвна.

ходив до середини довгої рури, і хоч борсучиха чула, що щось непевне робиться коло її нори, але була розважна й не вилізла.

Тоді прийшов таборянам до голови інший спосіб добути звірину. Вони нарубали тонких довгих лозин ліщини, без бічних галузок, пов'язали одну до другої й сунули з одного кінця рури до другого. Коли вздовж цілої рури заліг одноцілий патик, наче линва, тоді до одного кінця міцно прив'язали дротом клубок шмаття, по величині

Всі були раді вдалому полюванню.

— «Хлопці! ми маємо гроші» — каже Максим. «Це борсук. Я знаю. Шкіру продамо, а товщем будемо людей лікувати. У нас на селі товщ п'єсть проти сухіт».

Зв'язали попарно ноги борсучисі, просунули патик під шнурки і, як стемніло, понесли до табору.

Максим гордо йшов на чолі тріумфального походу.

В таборі здерли шкуру, стопили товщ, налили в пляшки і почали торгувати.

Зі мною говорили таборяни, які пили витоплений борсуковий товщ. Вони запевняли мене, що стали здоровими і можуть тепер виїхати до Австралії. Легені чисті. Вони потовстіли, прибули на вазі й вдоволені. Казали:

— «Правда товщ смердить.

Як пити — то носа затуляти. Але хоробу забиває, людина стає здорововою. Добрий лік».

Хто хоче і вірить в лікувальну силу борсукового товщу — хай звернеться до Максима Тарахкала. Він вже не одного борсука стопив.

Любов у «черевикові»

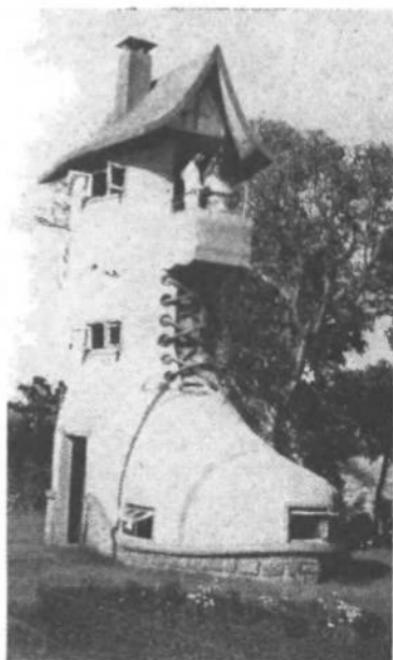
Будують люди башти, хмародери, пливучі будинки, підземні міста, палаці під водою тощо.

Фантазія будівельної техніки в наш вік така багата, що, здається, ніщо не може нас вже здивувати.

Але, коли мені показали будинок-черевик, та ще й сказали, що в цьому будинку можуть короткотривало перебувати лише закохані, то я таки вирішив поїхати і подивитися на це диво.

Поблизу м. Ланкастер (США), недалеко від головної дороги на Філадельфію, вже можна побачити будинок у формі черевика. Здалека цей будинок видається невеличким, а в дійсності це великий готель куди приїжджають на медовий місяць побрані пари і в «черевику», який обладнаний зразково з повним американським комфортом, відсіло проводять час.

Але, не лише в Америці, є будинок-черевик. В Індії в Бомбейському Камала Неру Парчії є ще один будинок-черевик, який ми бачимо на світлині. В ньому, в оточенні казко-

вої природи, живе лише одна родина у якої «медовий місяць» триватиме усе життя...

Петро Павлович

Ольга Кузелева

З ЧЕРНІВЕЦЬКИХ СПОМИНІВ

До Чернівців ми приїхали з Відня на весні 1909 року. Вони зробили на нас дуже міле враження чистого й гарного міста. Мій покійний чоловік усе казав, що положенням вони нагадують Київ: місто на горі, а долиною пливе ріка Прут.

Характер міста був німецький, але в ніякому іншому місті українці не мали стільки прав і свободи, як у Чернівцях. Заступником маршала був тоді проф. Степан Смаль-Стоцький і йому в великій мірі треба зауважувати українізацію міста. Панівною мовою в інтелігенції була німецька, але українську кожний мусів знати, щоб порозумітися з селянами на базарі, з службою тощо.

Їduчи до Чернівців, мій чоловік мав у пляні спокійно працювати науково, але коли побачив, скільки там праці на «народній ниві», кинувся у свою стихію. Не було майже неділі, щоб він не виїздив на село з доповідями по читальннях. Також і в самому місті було чимало роботи й багато установ, де треба було працювати. І мій чоловік був все на посту, забуваючи про відпочинок.

В тому часі були, на жаль, на Буковині різні розбіжності по-

між галичанами й «автохтонами», між «православними» (буковинці не вимовляють л) й католиками, але моого чоловіка всі любили. Своєю милою вдачею та тактом зумів здобути собі загальну симпатію. І коли переддумую наше життя, то Чернівці були для нас чи не наймиліші! Молоді, здорові, не зневірені та не розчаровані ще до людей, як пізніше, — ми були тоді справжніми оптимістами.

Товариське життя було досить оживлене. Було жіноче товариство й два студентські: буковинський «Союз» і галицька «Січ» (опісля ще засновано корпорацію «Запороже», до якої належали лише буковинці).

А вже справжнім святом для нас усіх бували весняні місяці, коли до Чернівців приїжджало український театр і гостював звичайно 1 — 2 місяці. Вистави відбувалися в німецькому театральному будинку, що в тому часі мав ферії. Наші артисти були такі щасливі, що могли заграти в справжньому «театрі», а не так, як на провінції, у всяких примітивних залях. Директором театру був тоді Йосип Стадник, а з ним були Рубчаки, Петровичі-Юрчаки, Шевченко, Осиповичева, а на-

віть десь у 1910 чи 1911 році Лесь Курбас.

Ми бували майже на кожній виставі і я дивувалася силі, витривалості й енергії моого чоловіка, що серед такої праці (він тоді вже був лектором у німецькому університеті та бібліотекарем університетської бібліотеки) він знаходив на це час.

Зі знайомих, з якими ми жили ближче, згадую пп. Стоцьких, Кордубів, Герасимовичів, Могильницьких, Луцьких, Білинських...

Бували також в Чернівцях різні свята і концерти; раз навіть загостила до нас (відвідуючи сестру, п. Стернюкову) Сальомея Крушельницька! Я донині пам'ятаю цей прегарний концерт нашої славної співачки.

Неділями, коли мій чоловік був вільний, ми влаштовували різні прогулянки, а кожної суботи відбувалися товариські зустрічі ввечорі в каварні. Це був віденський звичай, а німці недарма називали Чернівці «кляйн Він».

Так плило життя спокійно і щасливо аж до 1914 року. Відтоді почалися вже для нас важкі часи, а ті гарні, майже безжурні дні вже не повернулися ніколи!

Зразу ми не дуже вірили, що буде війна, а крім цього ніхто й не уявляв собі, що це таке війна. Пам'ятаю, що коли в половині серпня дійшло до граничних сутичок, то ми ходили на гору дивитися, як блискать «шрапнелі». І щойно, коли при кінці серпня мудріші (головно жиди) почали виїжджати, тоді

ї ми почали призадумуватися, що нам робити.

У нас був знайомий українець в намісництві, що обіцяв нас повідомити, як настане пора втікати. І вже 29 серпня, на похороні першого поляглого в бою українського старшини (якого ми ховали з великими почестями), нам сказали, що пора вже вийздити тим, хто про це думає. Повернувшись додому, ми обережно приготували матір і по-

лі почали пакуватися. Всі ми думали, що виїзд буде тимчасовий, на кілька днів чи тижнів. Чоловік побіг навіть до міста і на всякий випадок замовив знайомого візника. Це було ввечорі в суботу, а в неділю вночі австрійські війська потиху опустили місто. Ми жили напроти військової коменданттури, і я перша, почувши гамір, вибігла на балкон та зараз зміркувала, що вже все пропало.

Мій чоловік негайно побіг покликати замовленого візника, але вже було запізно. З усіх боків палали пожежі (це австрійці палили магазини з біжжя) й пунали вибухи, висаджуваних в повітря мостів. Поприходили знайомі, що також думали разом утікати, і так ми просиділи разом до ранку в похоронному «астрої».

Російські війська ввійшли до Чернівців щойно на третій день. Перші в'їздили на конях козаки, співаючи українських пісень. Це нас ніяк не розвеселяло, бо думалося — наступає ворог і співає наших пісень!

Зразу був спокій, лиш жидів дещо турбували. Бурмістром (посадником) міста москалі при-

значили румуна д-ра Боканчу (румуні були москвофілами). Він був добрий знайомий моого чоловіка, людина статечна, і при його помочі можна було дещо зробити. Зенка інколи кликали як перекладача, це було досить дenerвуюче, але справді важкі часи настали щойно тоді, коли на місце військової прийшла цивільна влада. З нею появився також сумнозвісний д-р Геровський, буковинський москвофільський діяч, що знов усіх українців. Тоді щойно почалася небезпека! Зокрема був загрожений мій чоловік, що підписував раніше відозви про організацію Січових Стрільців (всі інші, що разом з ним підписували, вчас виїхали). Тому ми рідко коли ночували вдома, криючись по безпечніших місцях. Це багато причинилося до того, що Зенко захворів на тиф. Для мене були це дуже важкі хвилини. Я сама його доглядала і звичайно до третьої години ранку вичікувала, чи не прийдуть робити «ревізію» (трус), бо звичайно в тій порі впадала російська поліція.

Під час недуги відвідували нас добре знайомі та потішали, як могли. Великою поміччю для нас у ті важкі хвилини був п. Нестор Смаль-Стоцький (молодший брат проф. Романа). По трьох тижнях мій чоловік міг вже з трудом вставати, але зате захворіла я. Під час моєї хвороби, вже щораз голосніше почали говорити, що австрійці наближаються. Раз навіть вибух - паніка, що росіяни втікають і будуть висаджувати в повітря

всі важливіші будинки. (А ми ж жили саме коло коменданттури). Чоловіка тоді не було в хаті, лише я сама — хвора. Можна собі уявити жах, який я пережила!

Москалі справді того самого дня уступили, але спокійно, збравши лише з собою посадника Боканчу та багато своїх прихильників. Але кожний знат, що це «визволення» може бути лише хвилеве, бо це ж границя. I тому люди почали панічно виїздити. Лиш чоловікам у військовому віці не можна було виїжджати. Отже, для нас дорога була замкнена. Платні не виплачували, я хвора, ввесь час чути з фронту стрілянину, а тут ще до всього вістка про військовий побір («мустерунг»), що його приїжджає робити чужа комісія (щоб не було надужити). Кого приймуть до війська, вже більше не пускають додому.

I в цьому важкому становищі ми зазнали справжньої чудесної опіки Божого Провидіння. Той «чужий лікар», який був при комісії, був українцем і, порозумівшись з нашими людьми, дав чоловікові звільнючу карту. Та все одно ми не могли виїхати, бо Зенко працював в військовій цензури. Та цим разом австрійці вже обіцяли попередити, коли будуть вдруге відступати.

I справді, за декілька днів — 25 листопада, коли ми разом з запрошеними гостями сиділи за обідом, вбігла служниця і крикнула від порогу: «Надолині чекають санки (була тріскуча зима, понад 20 ступенів морозу) і

войк просить, щоб панство зараз виходили, бо москалі вже заняли головний двірець і треба їхати на західній!...»

Ми вже раніше були дещо

«спаковані», але не було часу думати й про запаковані речі. Схопили дві валізи й наплечник і покинули вже назавжди нашу, таку милу, хату.

З НАГОДИ ЮВІЛЕЮ ВИДАВЦЯ

Про найстарші видавництва (XV століття!) написано в Енциклопедії так: «В заранні друкарської штуки у видавництві брало участь троє людей, — той хто видавав якийсь твір,

її й примушенні ввесь час провадити.

Знаючи тягар цієї праці, не можемо не відгукнутися на 30-річний ювілей видавничої діяльності дир. Івана Тиктора,

Іван Тиктор — основник найбільшого на західно-українських землях концерну «Українська Преса», видавець сотень видань на Батьківщині і на чужині.

той хто друкував і той, хто поносив кошти видання. Але часто всі ці дії виконувала та сама особа...»

На жаль, те що в західному світі стосується XV століття, в нас є правилом і тепер. Усі українські видавництва так починали свою роботу, чимало так

що своїм талантом і впертою працею здобув великі осяги на Рідній Землі та тепер — на еміграції. Радіючи цими успіхами Юзелянта, що є заразом успіхами української культури, щлемо йому щирі дружні побажання дальшого творчого росту!

Видавництво «Ми і Світ»

О. Бучацький

« Редевс »

(про автові перегони довкола Австралії)

Чого то не роблять бізнесмени, щоб розрекламувати товар, що його продукують чи продають?! Одні дають до преси великі оголошення, другі влаштовують радісві та телевізійні рекламові програми, дехто винаймає літаки, що, так сказати б, виписують білим по-синьому рекламові гасла, а є, бачте, й такі, що влаштовують автові перегони майже довкола одного континенту, як це зробила англійська фабрика мастил й оліви для авт «Редевс», — називаючи їх скромно «Пробою вартості». Проба, чи пак перегони, відбулися в Австралії й тривали два тижні. Закінчилися успішно й щасливо, отже все промовляє за тим, що вони будуть відбуватися вже щороку та займути в автовому спорті таке місце, як «Тур де Франс» в на-колесництві та «Кандагар» в лещетарстві.

Наразі можна ще спорити про те, чи «Редевс» — це найбільші автомобілеві перегони, коли брати під увагу довжину траси, бо, наприклад, в 1908 році відбулися перегони Нью-Йорк — Париж (!) на шляху 11.500

миль, а в 1951 — Альжір — Кентавн, на трасі 9.500 миль. Натомість перший «Редевс», що його ми мали зможу бачити, проходив шляхом довжиною «всього» лише 6.500 миль. Та коли взяти до уваги специфічні австралійські умовини та те, що ці перегони мають у наступних роках йти також довкола цілого австралійського континенту, що продовжить шлях ще на 3 до 5 тисяч миль, і ще коли приглянутися всім статистичним даним з цих перегонів, то «Редевс» таки під багатьма оглідами є єдиними в своєму роді змаганнями.

Трохи чисел

Учасники змагу проїхали в двох тижнях 6.500 миль. З-поміж 186 зголосивших і стартуючих авт — 160 закінчило змагання, а 26 розбилось або важко пошкодилося подорозі. Понад 200.000 людей було присутніх на старті й 250.000 на меті. Одне й друге було в Сіднеї. Обидва рази прибуло до Сіднею кілька десять тисяч авт і вчинили небачений до того часу т.зв. «трейфік джем» — тобто на-

копичення авт на розмірно малому просторі. На те, щоб пропіхати було в тому дні в Сіднеї одну милю, треба було півтори години часу. По 50 до 70 тисяч людей виходило зустрічати змагунів в таких містах, як Бресбейн, Адалайда й Мельбурн. Скільки осіб їм приглядалося по дорозі, годі обрахувати. Вартість стартуючих авт обчислили на 200.000 фунтів. Вони були з різних моделів, від 1928 (!) аж до 1954 року продукції, Змагуни спалили 110,000 галонів бензину (всю бензину дала фірма «Шель»). Один власник невеличкої бензинової станції в Півн. Квінслянді встановив рекорд, продавши за день 7 тонн пального. Срганізатори й учасники змагань витратили на підготовку авт, виряд тощо — 80.000 фунтів. У змаганнях взяло участь 547 учасників (в тому 7 жінок), отже переважно по три особи в авті й лиш у виняткових випадках — по дві. Найоротший відтинок дороги мав 270 миль, а найдовший — 1062 мили. За виїмком двох відтинків, кожне авто мусіло прибути на контрольний пункт у точно означеному часі. Кожна хвилина спізнення або за вчасного прибуття на контрольний пункт приносила автові одну втрачену точку. Найменше втрачених точок мали переможці Тагман і Маршаль (авто франц. фірми «Піжо»), що втратили всього 19; останнє авто, яке прибуло на мету втратило 4.455 точок.

Дороги й «дороги»

Есі авта й учасники змагань були дуже добре приготовані до

дороги. На дахах були приладнані додаткові сильні рефлектори, які стали в пригоді головно в Північному Квінслянді та в Середній Австралії, а під підвоззям стальні бляхи-панцері, що врятували від повного розбиття на каменистих бездоріжжях не одно авто. Джагани, сокири, лопати, линви та залізний пайок води й харчів на тиждень часу — це був майже обов'язковий виряд кожного авта й учасника. Не диво, бо ж шлях «Редевс» ішов усіма можливими родами доріг.

З Сіднею до столиці Квінслянду, Брісбейну, веде гарне, асфальтове шосе. Шлях може дещо вужчий від європейських чи американських модерніх доріг, але дуже добрий. За Брісбейном шосе переходить у звичайну польову дорогу. Але «польова» — це ще надто мале оскреслення на ту дорогу, що нею довелося їхати до Тавнсвілю. Навіть наші славні «польські» дороги ще надто вигідні в порівнянні з цими. Не диво, що тут трапилися перші випадки, спричинені дуже густою мрякою, поганою дорогою та зударами з... кенгуру. Тут теж відпало первих сім авт. Та це була лише пригравка до того, з чим зустрілися змагуни на відтинку Тавнсвіль — Мг. Іза (609 миль). Уявіть собі корито гірської ріки, висипане грубшим і дрібнішим камінням та ще й поперетинане що кілька миль меншими й більшими, плитними й глибшими потоками чи річками (все в горбовинному терені), додайте до того ще тропічну спеку вдень і приморозки

та мряку вночі, а для більшої різноманітності — ще й кожночасну можливість зустрічі й зудару зі стадами кенгуру (з яких деякі важать понад 200 фунтів), — тоді матимете справжній образ тієї північно-квісландинської дороги, чи рідше бездоріжжя, бо єдина познака, що це «дорога», то природорожні таблиці, які інформують, що якесь там місто від вас віддалене ще на 150 миль. Та ще й ці інформації такі, що деякі авта, поїхавши туди, де показувала таблиця годинами блудили (один «надробив» 170 миль), а нарешті і порозбивалися. Тож більшість учасників послуговувались просто мапами й компасами.

Другий такий відтинок був між містами Елайс Спрінс — Аделеїда (з Мг. Іза до Дарвіну веде, порівняно, добра дорога, а з Дарвіну до Елайс Спрінгсу — чудове шосе, збудоване під час війни американською армією). Тисяча шістдесят дві миль переважно дуже поганої дороги! Місцями гострий, грубий, червоний пісок був такий глибокий, що авта застригали й просто западалися в ньому. Рівночасно в повітрі була така курява, що навіть в день твоєба було світити всі світла. Характеристичне було те, що на тих двох найгірших відтинках було дозволено їхати довільною швидкістю. Були такі ризикуни, що їхали зі швидкістю 80 і більше миль на годину, бажаючи надробити втрачені точки. Тому й на тих двох відтинках було найбільше випадків.

Ай бег ю..

Коли двоє австралійців мають суперечні погляди на ту саму справу, то їхня дискусія напевно закінчиться словами: «Енд ай бег ю...», тобто, «А я заложуся з тобою...» І напевно заклад буде прийнято. Але, коли в цілій Австралії заклади належать до щоденної звички, такої як, наприклад, миття зубів (у тих, що їх щоденно миють!), то вже в Середній і Північній Австралії, де фарми віддалені одна від одної на десятки, а то й сотні миль, і де сусіди зустрічаються лише раз чи двічі в рік, там заклади є чимсь посереднім поміж розвагою й обов'язком. В щоденному житті навіть люди закладаються, скільки мурашок прилізе до відкритого цукру, чи скільки мух влетить через відчинене вікно.

З нагоди змагань мешканці тих двох частин континенту закладалися не лише, хто буде пеможцем, але й скільки кенгуру згине в наслідок зудару з автами (і скільки авт розб'ється!), якого кольору авто перше прибуде до даної місцевості і т. д. Очевидно, що головно з цієї причини прибували люди з місцевостей віддалених на сотні миль — автами, кіньми й навіть верблюдами, щоб бодай глянути на проїжджі авта й бути наочними свідками «Редевсу». Але вони також не жалували ні труду, ні грошей, коли треба було допомогти учасникам. І коли раз одному зіпсувалося авто, то один фармер дав розібрati своє нове авто, щоб вийняти потрібну ча-

стину. Інший, полетів своїм літаком до далекого міста, щоб привезти потрібну частину й дати змогу змагунові брати дальшу участь у перегонах. Жоден з цих двох фармерів не взяв грошей за цю поміч.

Переможці й нагороди

Таїмен і Маршаль, до речі неподільні переможці (один аптекар, а другий урядник), що прибули перші на французькому малому «Піжо», одержали в нагороду 1.000 фунтів (2.200 дол.) готівкою і 700 фунтів у дарунках, а крім того кожний дістав авто з фірми «Піжо».

Коли додати все це разом, то вийде по 1.300 фунтів на особу (біля 3.000 дол.). Небагато, скажете. Справді, не дуже багато, але переможці «Тур де Франс» чи «Великої нагороди Монте-Карльо» не дістають і того.

Але була для них ще одна нагорода. Вони стали славними в цілій Австралії. Їх скрізь вітали

здалеку пізнавали. Але привітання бували різні. В їхньому рідному містечку першим привітав їх поліцай на роздоріжжі, що замість квітів, покарав їх грошовою карою за швидкість їзду: «Правда, сказав, — що їдучи зі швидкістю 35 миль на годину, важко виграти будь-які перегони, але зате легко спричинити якийсь випадок».

Модерна бабуня

Про Таїмена й Маршала ніхто не говорив і ніхто ними не цікавився під час цілої дороги. Але була поміж учасниками особа, що свою участю в «Редевсі» полонила увагу цілої Австралії.

Коли на два тижні до початку змагань до представництва авт фірми «Оустін» зайдла 65-літня міссіс Конвей з Сіднею і просила поради ѹ допомоги в підготовці її авта тієї ж марки, то директор фірми спершу її висміяв, а опісля просто викинув за двері.

Але бабуня була вперта. Не лише підготовила авто, не лише знайшла охочих її товарищів в дової (одну жінку й одного чоловіка), не лише взяла участь у «Редевсі», але й закінчила його успішно. Очевидно, бабуся не іхала з карколомною швидкістю, очевидно, що вона втратила багато точок, але допняла свого й була справді центральною особою в перегонах. Всюди на неї ждали, скрізь її вітали. І коли в одному містечку люди, не дочекавшися її приїзду, розійшлися спати, то серед ночі їздило авто з гучномовцями і проголошувало, що «Бабуня вже є!»

А коли бабуня приїхала до Сіднею, то на меті ждали її діти й шестеро внуків, представники преси, радіо, жіночих і громадських організацій та... директор фірми «Оустін», що кланявся, перепрошував та вручував найновіший модель авта. А врадувана бабуня збирала подарунки (між іншим електричний «тоустер» обіцянний їй під умовою, що покінчить змагання) та негайно зголосила до «Редевсу» на наступний рік! Хоч бабуні 65 років, але вона ще не лиш їздить автомобілем, а й плаває, грає в голфа й теніса та ходить на лещетах!..

ЯК Я ЇХАВ НА РОБОТУ

Читаю на сторінках «Ми і Світ» спогади про далекі мандрівки й велики переживання, і захочілося мені також згадати мою недалеку подорож з-перед семи років. Може вона ще кому пригадає пережите, що поволі припадає попелом забуття.

Я залишив Д.П. — табір Райнен в травні 1947 р. Зголосився добровільно виїхати на рільну роботу до Англії. Мені було тоді всього 21 рік, а до рільної роботи я привик змалку.

З табору мене вислали до збірного пункту в Мюнстері (Вестфалія), де разом з іншими, такими ж як я емігрантами, довелося перебути цілий тиждень у колишніх військових казармах, що якось залишилися непошкодженими бомбами. Зате місто Мюнстер — це було сдне румовище. Зараз біля казарм був невеличкий цвинтар. Не маючи що робити, я пішов приглянутися ближче цим напівзапалим могилам. Були там поховані люди різних національностей. Знайшовши теж кілька українських прізвищ, я скликав наших хлопців та ми спільно упорядкували їхні гроби. Не раз і тепер згадую ці салітні могили, чи стоять вони

досі, чи поцікавився ними хтось з-поміж українців?

У нашому транспорті, крім нас українців, було ще досить багато балтійців. Але англійської мови майже ніхто не знав, то ж для нас була великою помилкою п. Ірина Згудовська (покійна вже), що добре говорила по-англійському й мала проводити нас аж до корабля.

З Мюнстера нас перевезли до Зедорфу. Тамошній табір зробив дуже погане враження: — юсеред справжньої пустині понищені дерев'яні бараки, що їх наскрізь провівав холодний вітер. Ніде присісти, ні на що лягти. На вечерю дали якоїс юшки та по кавалку хліба — суміш кукурудзи з житом. Наступний день пройшов на дезінфекції нас і речей та на перевірці цивільною англійською поліцією. І аж третьої днини повезли далі — до порту Куксгафен. Дорога була одноманітна, тож у голові без упину булися думки: скільки то років уpline, заки пощастиТЬ знову цією дорогою вертатися до нашого Дністра й Дніпра, на рідну Батьківщину...

На виїзд довелося ще ждати, бо море було надто неспокійне і

аж другого дня нас перепустили поміж два шпаліри «мілітер-поліс» на корабель. Там дали нам зараз по 5 шілінгів на наші потреби. Курці відразу пішли купувати цигарки, а я вибрався до кантини купити цукерки. Та там зустріла мене перша трудність: Кажу дати цукерки, а продавчиня дає цигарки. Врешті зрозуміла. Я подав гроші, а вона мені видала цілу купу срібних та мідяних монет. Приглядаюся їм, ніяк не розберу. Аж згодом привчivся розрізняти.

Сонце схилялося до заходу, як наш корабель вирушив з порту. Ми стояли на чардаку й з жалем прощали європейський суходіл. Вже була настала ніч, а я ще довго приглядався красі моря. Збудившись вранці, знову побіг на чардак, щоб побачити схід сонця, але мене зустріли клуби густої мряки. І лиши біля полуздня пробилося сонячне проміння. Настрій покращав, хлопці заспівали, а дали й затанцювали забагло.

Того ж дня пополудні ми причалили до порту Гуль-Йорк, у Північній Англії. Там вже ждали два поверхові автобуси, що завезли нас за місто, до переходового «гостелю», що нагадував бочку, вкриту чорною бляхою. Всередині було чисто й тепло. Там привітали нас представники міністерства й дали по 15 шілінгів як дар від Великої Британії. Наступного дня нас повезли поїздом до транзитного табору Мальверн — Велс в Південній Англії. Там на станції нас зустріли журналісти, фотографи й представники гос-

телю Брік-Барнс. Зі станції повезли нас червоними автобусами по дуже крутих, вузьких і гористих дорогах. Мешкання нам призначили в чудових бараках, де під час війни була санаторія для американських воїків. За цими бараками я пролежав два місяці на сонці, відпочиваючи.

На працю призначили мене до рільничого гостелю в Ельмбрідж Корт у Глостері. До нашого приїзду там жили німці, й наші «бочки» були дуже занедбані. Спочатку в «бочці» жило по 20 людей, що спали на поверхових ліжках, але згодом унормувалося і ми мешкали по десять.

У гостелі я сидів ще три дні без праці, аж на четвертий день дістав «таймшті» — тобто посвідку, де була записана адреса фармера й години праці. На цій посвідці фармер щоденно мусів підписатися. Він не платив мені на руки, а до міністерства, що кожної п'ятниці виплачувало платню за цілий тиждень.

Точно о год. 7 вранці заїздили за нами авта — льори, що робили по яких 18 миль, скидаючи нас по одному на різні фарми. Висів я, відчиняю ворота моого фармера — капарника, а ворота впали, — попідпирани, поз'язувані шнурками. Наробив я гуркоту, виходить господар, привітався, щось говорить, а я ані в зуб — не розумію ні словечка. Господар малий, сухорявий, брудний. Пошкандивав десь до стайні, виносить серп, показав мені кропиву й казав підтинати — довкола ха-

ти й стайні. Серп заржавілій. — За якусь годину вийшов знову, махає, що підемо до сіна. Роздивився я навколо — не сподобалася мені така господарка. Все не в порядку, все порозкидане. Плуг на полі обріс хабаззям, лиши чепіги стирчать з бур'яну. Згодом я переконався, що англійські фармери здебільша недбалі й не люблять господарки. Щоб лиш гроші зібрати, а тоді розглядаються за іншим бізнесом.

Я працював п'ять і пів дня тижнево. Треба було виробити 48 годин. Не маючи ще повних років, я не діставав цілої плат-

ні, 30 шілінгів стягали за господарку і на руку залишалося 2 фунти й 8 шілінгів тижнево. Старші заробляли по 3 фунти.

Так перепрацював я три роки. Дуже набридло вичікування на ті автобуси. Скінчиш роботу о 5-й й чекай на полі іноді до 7-ої і довше. А не раз ще й дощ і вітер. Треба було залізничних нервів, щоб те переносити.

Аж згодом пощастило змінити роботу. Тепер робота легша й платя більша. Багато вільного часу. При тому ж українська громада в Глостері велика, є з ким поговорити рідною мовою.

ХЛОПЧИК З ДВОМА ГОЛОВАМИ

У місті Петербург, Індіана, 12 грудня 1953 року американка Маргарет Гарлей народила хлопчика з двома головами.

Десять днів лікарі не наважувалися показати дитину батькам. Хлопчик має 2 голови, 4 руки, 4 плечи, 2 ноги, 2 шлунки, 3 легенів. У хлопчика є також два серця, що працюють самостійно, але в нижню частину тіла кров поступає в спільні вени й артерії. Коли одна голівка спить, в той самий час друга може їсти, бо шлунки працюють незалежно хоч система виділення одна.

Маргарет Гарлей має лише 27 років, у неї троє цілком нормальніх донечок.

Двоголового хлопчика батьки забрали додому й, охрестивши, дали йому два імені: Дональд і Даніел, хоч уряд видав дитині лише одну метрику.

Якось п'ятирічна сестричка, оглядаючи своїх «братиків», сказала: — Мамо, правда вони такі гарні! Але чому вони разом?

Хлопчик нормально росте. Американські медичні кола зацікавлені цією небувалою досі дитиною, дослідження якої може дати медицині нові, незнані досі відкриття.

Батьки вже тепер дістали в дарунок хату й усяке обладнання. Їм запропоновано великі гроші, щоб дозволили лікарям спостерігати життя їхньої дитини. Лиш страшенно надокучили батькам кореспонденти й фотографи, і вони попросили залишити їх вже в спокої.

ПІД ДЕРЕВОМ ШАХОВОГО ПІЗНАННЯ

Посеред життєвої хуртовини й боротьби за існування існує зачарований острів — світ шахіста.

На перший погляд, шахи — це звичайна гра, забава на дошці, як багато інших гор. Насправді ж, шахи для нас шахістів — це величне відзеркалення людських зусиль, подивуїдна симфонія пристрастей, пісня-пісень переможця.

Інколи прирівнюють гру в шахи до війни, кажучи, що тут і там головну роль відіграє стратегічний план і вибір правильних тактичних маневрів, щоб його здійснити. Але в теперішню пору зміни в способі ведення модерної війни, а теж і партії шахів, такі великі, що це порівняння вже зовсім пересталося. Також тільки позірною є аналогія поміж боротьбою і шахами, яку в своїй книжці «Боротьба» шаховий чемпіон світу д-р Емануїл Ляскер хотів зробити основою сучасної життєвої філософії.

Недосвідчений і несамостійний, зачарований тисячами легенд і переказів, вступає юнак в життєву боротьбу. В наслідок «бного укладу нашої цивілізації, він і в майбутньому нічого не зможе навчитися і постійно відчуватиме біля себе чиюсь невидну прияність, що кермус долею його та світу.

Що ж являють собою для нього шахи? Ідеальну можливість, якої він не знаходить у житті. Всі надії, що їх так безжалісно грабують в нього життя, всі скарби людської гідності, що їх він затратив у своїй життєвій мандрівці, всю насолоду, якої його позбавлено, — все те він прагне віднайти в своїй улюбленій грі.

Більше ніж кожна інша розвага (як наприклад білярд, гра в кости, гра в карти) і більше ніж кожне інше непродуктивне, хоча інколи й дуже цінне в духовому та мистецькому розумінні, заняття (танець, музика чи малярство) — шахи дають нам можливість пірнути в їхній дивний мікрокосмос, не зважаючи на всі наші слабості й недостачі. На шахівниці кожний може виявити свою холоднокровність, гостроту думки, підприємчість, — може радіти перемогами, яких він позбавлений в життєвій суматосі, в наслідок нагромадження несприятливих обставин і дивоглядних припадків. Тут він необмежений володарем своїх 64 піль, передбачливий керівник купки фігур. Тут він може зазнати повної мистецької насолоди й випити солодку чашу перемоги, тоді коли дійсність інколи показує йому потворні гримаси або й підносить чарку отруї.

«Тут я людина, тут я маю право на існування», може він вигукнути враз з Гете. Але раз же цьому «каліфові на час однієї години» вертається свідомість, що його знову кличуть т.зв. щоденні обов'язки і що світ, в якому він щойно жив, — це лише казковий, зачарований осірів.

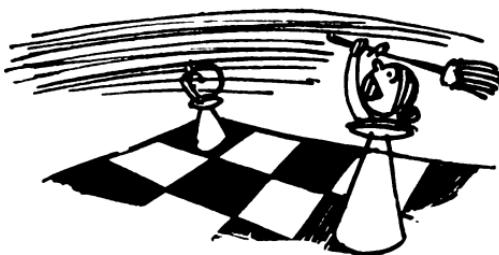
Та й дорога, що веде на цей острів, буває часто далека, сповнена небезпек та встелена непросходимими колючками. Ось приклад:

Є надморській місцевості Гестінгс (Південна Англія) відбувається щорічно, в часі Різдвяних свят, шаховий турнір, в якому беруть участь закордонні й англійські шахісти. Вже на три місяці до турніру цьогорічний організаційний комітет повісила в запрошення змагунам, в тому й до еспанського шахіста — чемпіона Каталонії, що негайно дав свою згоду. Прізвища учасників були подані в пресі надовго перед початком турніру. Але хитрі організатори не задовольнилися цими наслідками своєї праці. Потайки вони вели переговори ще й з Москвою (знак часу!), хоч советські шахісти лише в дуже рідких випадках виступають на шахо-

вих змаганнях поза залізною занавісою. Але цим разом, всього на декілька днів перед турніром, експлодувала бомба, дивуючи цілий шаховий світ: два советські шахісти (Бронштайн і Толуш), в ім'я «миролюбства й приязні поміж народами», великолічно погодилися приняти участь. Дали лише маленьку передумову — виключити з турніру еспанців та бездеревавних.

Торг був короткий і задовільний обидві сторони: еспанець дістав джентлеменського листа з проханням залишитися в соняшній Еспанії, бо в наслідок суворої зими організатори не можуть йому гарантувати участі в турнірі і приемного побуту в Англії. З бездеревавним було ще менше клопоту, — він сам подякував за запрошення, бо вже раніше дав згоду взяти участь в міжнародному турнірі, організованому Сарландською Шаховою Федерацією.

(До речі: еспанець, про якого тут йдеться, це звичайний робітник текстильного промислу, який аж ніяк не може нести відповідальності за вчинки і політику «Кавділлю», а другий «злочинець» — бездеревавник, це наш земляк, колишній чемпіон Західної України!)

КОСМЕТИЧНІ МАСКИ

Існують різні способи плекати шкіру її красу: модерні — з безліччю різних кремів, і старі — домашні, що їх колись застосовували наші бабці і які в моїй уяві чомусь обов'язково викликують образ старенької жінки з білим очіпком на сивій голові.

Та чимало модерного косметичного знання взято саме з тих давніх метод. Поговоріть з будь-якою старшою жінкою, то вона вам напевно порадить мити лице сироваткою, а не милом, скаже купати дитину у відварі з вареників та прикладати собі на лице «плястри» з меду.

Переконавшись, що ці старі способи чимало помагають, хочу — побіч модерного косметичного знання, з яким я ділилася з Вами та ще не раз поділюся, — порадити їх вам, любі читачки.

Маска з сиру. — Для товстої шкіри: 2 столові ложки сиру, розмішати з 1 ложкою сирого молока й 1 чайною ложечкою меду. Накласти тонкою, але рівномірною верствою на лице й по 20 хвилинах змити теплою водою.

Ця маска відтовщує, вичищує й вигладжує лице.

Маска з мідталової муки й меду. Для товстої шкіри: 1 столова

ложка розтопленого меду, 1 добре розмішаний жовток і 1 столова ложка з верхом муки з мідталів. Все разом добре замісити й накласти маску на лице й шию. По 20 хвилинах змити теплою перевареною водою.

Маска з глинки. 1 чайна ложечка глинки (з нім. «гайльерде»), трошки води, 1 чайна ложечка меду. Намастини лице й потім змити. Опісля намастити лице кремом.

З роди масок з яйця. А. Одне ціле яйце добре розтерти йnim намастити лице й шию, а по 20 хвилинах змити.

Б. До жовтка додати кілька крапель свіжої оліви й накласти на суху шкіру. Жовток, що має в собі відживчі складники, дуже добре відновляє шкіру.

В. Швидкодіюча маска з білка: 1 білок, 1 ложка лушпиння («отрубів») з мигдалової шкірки, 5 крапель цитрини. Добре вимішати й не грубо накласти на лице. Ця маска добре стягає шкіру. Її добре робити перед вечірним виступом, балем тощо. На дуже суху шкіру її не можна вживати.

Овочеві (вітамінові) маски. Для них можна вживати соку всіх овочів. Треба лише уважати при полуницях, бо на них реагують негативно деякі роди

В косметичному салоні «Лянком» у Парижі

спеціально вразливих шкір.

Чверть шклянки соку з помаранчі, яблук, персиків чи інших овоців розвести з білою мукою. Додати 1 чайну ложечку перевареної води. По 20 хвилинах зняти.

Таку маску можна робити та-
кож з яриного соку.

Молочна маска. Вживается для заспокоєння шкіри. Ложку муки й ложку бораксу розвес-
ти сирим молоком, і дуже рід-
кий розчин накласти на лице.

Дріжджа- маска. 50 гра-
мів дріжджів розвести теплим, але неперевареним молоком і цією масою намастити лице. По 10 хвилинах змити мигдаловим молоком.

Накладаючи маску, завжди треба зберігати ідеальну форму маски, тобто залишати вільним простір довкола очей, т. зв. оку-
ляри й уста.

Не накладати маску загrubо, натомість треба її накладати рівномірно, щоб одночасно по-
ступав процес висушування на цілому лиці.

Околою очей і губи намасти-
ти товщем.

Треба пам'ятати основне, що маски накладається тільки на
попередньо відчищену шкіру.

Знаменитим засобом краси є різні **компреси** з зілля. На це треба взяти кілька родів зіл-
ля, запарити й відцідити, опісля занурити у відвар (не надто га-
рячий) тампони з вати й накла-
ти на лице.

Кожне зілля має інші влас-
тивості: Шалвія (холодна) зву-
жує пори й злагіднює почерво-
нілу шкіру; липовий цвіт ви-
кликує поти й тим самим чисти-
ти шкіру; рум'янок гойть роз'ятрені місця й регулює діяни-
ня шкірних залоз (він теж по-
ширює пори, тому уважно при-
таких шкірах!); розмарин і ля-
ванда вигладжують і вим'якшу-
ють шкіру; м'ятка дає прохо-
лоду, а листки рожі додають розкішного запаху.

Багато жінок з тонким нас-
кірком мають на шоках потріс-
кані маленькі жилки-капіляри.
Кажуть, що проти цього добре

вжити зеленої петрушки, дрібненько посіканої. Загорнути її у марлю (газу) і покласти на почервонілі місця. Накладати кілька разів на тиждень по 20-30 хвилин.

Чи тут подані рецепти добре та успішні, переконайтесь самі. Може, витративши не багато часу й грошей, зможете осягнути красу, таку дорогу кожній жінці.

НЕ ПЕРЕДЕАЧИВ

Один французький інженер, виїжджаючи з Парижу на відпочинок у Nîc, незвично орігінально забезпечив своє помешкання перед злодіями: вмонтував малокаліброму рушницю у входову браму свого павільону, давши їй автоматичну сполучку з замками дверей. В хвилині, як хтось відчиняє двері, вона негайно дає сальву. Звичайно, що про це все він, від'їжджаючи, нікого не попередив.

Та стался так, що під час його неприсутності зіпсувався водопровід і струй води почали заливати сусідні мешкання. Поліція вирішила відчинити браму. Автомат, не маючи змоги відрізняти сторожів спокою від вломників, дав сальву на поліційного комісара. Щастя, що при відчинюванні, згорі полилася вода й комісар схиливши раніше голову, вийшов ціло. Все ж винахідливому інженерові прийдеться станути перед судом.

ЛЮДСЬКИЙ ОРГАНІЗМ

Організм людини своєю складністю перевершус усі знані найскладніші апарати, машини, лабораторії.

Багато людей, навіть ссіб і не уявляють, яку складну роботу виконує людське тіло за життя людини.

Один американський лікар завдав собі труду і досліджував, яку роботу виконує наш організм лише за одну добу (тобто 24 години). Ось, які, направду, фантастичні дані він опублікував:

Серце робить на добу 103.689 ударів.

Кров протікає 168.000 миль. Це віддаль, що, наприклад, у 44 рази більша за віддаль Париж — Вашингтон.

Ми дихаємо на добу 23.240 разів, вимовляємо в середньому 4.800 слів.

Коли виконуємо інтелектуальну роботу, то сім мільйонів мозкових клітинок беруть в цьому «участь». Але, це велике число в порівненні з загальною кількістю клітин, з яких складається наш мозок, дуже мале. Мозок людини має 9.000.000.000 окремих клітинок — тобто «відпочивають» від праці 8 міліярдів 993 мільйони.

Петро П.

Розв'язка хрестівки з ч.11

Поземнс: 2.сер, 4.три, 5.Котко, 7.Курпіта, 11.колядка, 13.са, 14.ори, 15.ба, 17.полковник, 20.дзвін.

Доземно: 1. вертеп, 2. сто, 3. рик, 5. кру, 6. «Ост», 7. какао, 8. колір (взад), 9. індик, 10. араби, 12. Ярослав, 13. Спа, 16. акт, 18. Лі, 19. ні.

ФРЕДДІ ЩАСЛИВИЙ

П'ять років тому, в родині Томасонів (м. Магнолія, Арканзас, США) народився безрукий і безногий хлопчик Фредді. На місцях, де повинні були б руки і ноги, навіть не було знаків. Все ж інше було цілком нормальне.

Поки Фредді був маленький, не помічалося цього страшного калітва від народження. Але, коли йому минуло два роки, він почав говорити, сидіти, рухатись і на все реагувати, то батьки не могли вже зносити страждань дитини.

Дитину віддали до спеціального інституту в Вест Оранж, Нью Джерсі. Лікар Генрі Кесслер спеціально присвятився цій дитині.

Першим завданням лікаря було навчити хлопчика ходити. Йому приладнали особливо сконструйовані протези — ноги. Дуже скоро хлопчик опанував «техніку» ходіння.

Для Фредді обладнали в інституті Кесслера окрему кімнату. Все в ній було устатковане безліччю приладь, зроблених за останнім зразком фантастичної американської винахідливості і техніки.

Без рук Фредді може взяти шклянку, налляти воду чи молоко, вимити обличчя і висушити, почистити зуби і... навіть зачісати волосся тощо.

Фредді може бавитись із своїм братиком Боббі, він ходить

до дитячого садка, до недільної церковної школи, до церкви.

Двічі на рік їздить Фредді до інституту. Лікаря Кесслера він любить, як рідного батька.

Спеціальний місцевий клуб піклується організацією матеріальної бази і устаткованням в домі Фредді усіх приладь, щоб Фредді міг користуватись усіма благами життя, як нормальна дитина.

Ап. Трембовецький

Що тепер модне?

Кожного року мода змінюється. Часом в основних напрямках, а інколи лише в дрібничках. Але й ці майже непомітні дрібнички по декількох роках витворюють зовсім іншу жіночу силуетку й інше поняття часів жіночого вбрання. Досить глянути на старі фотографії, щоб побачити, як дуже наш смак різнистий від смаку наших бабунь. Творці моди, хоч інколи й черпають свої ідеї з давніх зразків, все таки достосовують їх до нового духа часу.

І не лише в самих моделях, але й у застосуванні кольорів зайдла за останнього півторіччя велика зміна. За той час і чоловіки і жінки дуже «помолодніли». Колись жінки по тридцятьці вважалися вже старими й вдягалися в темні кольори. Сьогодні ж пані навіть у поважнішому віці, щоб лише найдовше залишитися молодими, вибраються в ясно й крої їхніх суконок є зовсім молодечі.

Ось у цьому весняному сезоні наймоднішим є кольор «беж» у всіх його відтінках, а також блакитний, гранатовий, білий і, врешті, чорний — постійно модний і такий улюблений кольоромолоденьких парижанок.

Модні матеріали: на плащи

тведи, а на сукні «жерсей» (легкий вовняний трикот).

Форма плащів: досить вільні, ювіні або вдолині звужені, рамена спадисті. Вибирається їх ранками й вечорами.

Сукні — вовняні прості, долина рівна, рукави кімоно; кишені можуть бути з тієї самої матерії або з іншої. Те саме стосується також пасків, які можуть бути з матерії або шкіряні. Сукні на вечір — декольтовані. Дуже модні також жакети з того самого матеріалу, що й сукні, — вільні. Є модними також клясичні жакети — взяті до стану, без вилогів, з малими комірцями; ці жакети сягають до стегон, спідничка гладка, на 38 см. з квітистою чи однобарвною підшивкою, що кольором достосована до блузки й капелюшка (форма капелюшка «рибацька» або «точок»). Костюми на повне літо, а також на офіційні виступи — щиється з тяжкого шовку (ріпс) чи мори. Їх вибирається без блузки.

Весняні сукні своєю блакитністю та рожевою барвами стараються достосуватися до кольору квітів та до блакиті неба. На літо будуть модними матеріали в дрібні або й грубі квіти, а сукні з численними фалдами,

Чотири наймодніші силуетки

контрафалдами, плісами та морщнями. Гора звичайно гладка, з малим викладаним комірцем. Рівночасно будуть поширені спортивні комплекти (спідничка й жакет) з величими маринарськими комірами, з краватами чи кокардами під шиею, рукави — три четверті кімоно. Капелюшки, як ми вже згадали, формою нагадують рибальські, — соломкові, часто в двох колворах, з оксамиткою або з са- мими квітами.

Вечірні сукні дуже багаті, — білі, блакитні чи рожеві з друкованими квітами чи пташками. Долина довга чи коротка, багато морщена, верх обтислий без рамен, зате з великим ша-

лем того самого чи іншого кольору, що додає сукні багато принади. Щоб у такій сукні можна було виходити, звичайно шиється з тієї самої матерії й болеро чи вільний жакет.

Що замітне: Багато уваги присвячується сережкам (кульчикам), а зовсім не вдягається намист й біжутерії.

Торбинки з боксу, черевички з комбінованої шкіри, зап'ятки довільної височини (переважно високі).

Отже, все таки скаля «модного» доволі широка й найважливіше вміти дібрати собі те, що найкраще підходить нашій поставі, ростові і ... всетаки — вікові.

СУЧАСНИЙ ГЕРКУЛЕС

Мало хто знає, що в Брукліні (Нью-Йорк) живе найсильніша людина в світі — негр Джон Дейвіс. Його рекорду підіймання на висоту витягнених вгору рук 402 ам. фунтів ніхто ще не досяг.

Ім'я Дейвіса добре відоме за кордоном. Французи прозвали його «чорним Геркулесом» (*L'Hercule noir*). Франція пропонувала Дейвісу громадянство і вигідні умови. Те ж пропонували йому і в Німеччині, Швеції, Англії, Еспанії, Єгипті. А в одній магометанській країні його навіть хотіли привабити тим, що в доповнення до громадянства він матиме свій гарем.

На це «Чорний Геркулес» відповів:

— «Я щасливо живу з однією дружиною і в повні задоволений однією країною».

Коли ми бачимо Дейвіса не в спортивному костюмі, то він не справляє враження атлета. Ростом він усього п'ять футів і 8 "». Важить 220 ам. фунтів.

Натомість, коли Дейвіс на арені, то його феноменально розгинені м'язи і широке тіло, виказують загальний подив у глядачів.

Він підносить брус з двома дисками на кінцях, підносить

трьома прийомами. І робить це ідеально.

Якось запитали Дейвіса, що потрібно, щоб підносити так «легко» тягарі трьома різними способами. На це він відповів:

— Все, що для цього потрібно: це — узгодження рухів, настригливість, правильний розрахунок «звільнити» великий запас нервової і фізичної енергії в потрібний момент і..., ясно, не зашкодяť і м'язи.

Ше юнаком, у школі, сперечавшись із своїм товаришем, Джон на доказ своєї сили одним махом підніс з землі 125 фунтову цементну брилу.

Припадково це побачив відомий атлет Стів Вольський. Його дуже здивувало те, що юнак ужив прийом, для якого фахові атлети вправляються кілька років.

Атлет Вольський запропонував свої послуги і почав давати юнакові лекції з тяжкої атлетики. В скорому часі учень почав підносити тягарі більші, як його славний учитель.

В 1938 році Дейвіс, тоді ще сімнадцятирічний юнак, брав участь у всесвітньому чемпіонаті, що відбувся у Відні, і переміг.

Повернувшись до Нью-Йорку

він брався лише за таку працю, яка не шкодила б його атлетичному.

У 1950 році, в Парижі, в Пале е Шайо, на очах 20.000 глядачів Дейвіс з успіхом захистив свій титул чемпіона.

Тоді до Парижу несподівано прилетів з Радянського Сосюзу чемпіон тяжкої атлетики наш симпатичний земляк — киянин Яків Куценко. З ним і змагався Дейвіс. Куценко сказав, що піднесе 297 фунтів. Дейвіс подав ту саму вагу. Тоді Куценко пригадав, що конкурент повинен подати більшу або меншу вагу. На це Дейвіс оголосив, що

піднесе 308 фунтів. Куценкові цієї ваги не пощастило піднести. За іншим похватом Куценко підніс 341 ф., натомість «Чорний Геркулес» підніс 371 ф. і переміг українського советського чемпіона.

Тепер американський «Геркулес» думає опанувати ще один фах. Він вчиться співу і мріє співати в опері.

Публічно він підносить лише тягарі, але в оточенні своїх друзів, заради розваги, легко рве ланцюги, згинає залізний лом і пальцями ламає шийку пляшки.

Подав Петро Павлович

Згадав день свого народження

В місті Хюстон (США) до Еюра соціального забезпечення з'явився пристаркуватий негр і звернувся з проханням про надання йому старчої пенсії.

Його справа виявилася нелегкою. Ніяких документів він не зберіг, а, головне, що і сам забув коли народився і, тсму, не міг довести, що вже йому сповнилося 65 років.

Все ж завідувач Бюро силувався допомогти старому негрові. Просто вже для жарту він запитав негра, чи, мовляв, не знає він, чому його назвали «Діферс» (у південних штатах негри вимовляють так слово «перший»).

— О, це я добре знаю,— відповів негр, — мене назвали так тому, що я народився в перший день після того, як було вбито президента Лінколна.

Бюро, не вагаючись, дало негрові старечу пенсію.

Діябетичні захворіння

Анкета, проведена в 5.000 американських лікарів, виявила, що вони відкрили під час року 20.255 нових діабетиків (хворих на цукрицю). З них 39% вилікувано самою дієтою, а 61% ліковано інсуліною.

Між хворими було 70% у віці понад 40 років (чоловіків і жінок) і 40% походили з діабетиків батьків. 65% мали великий тягар тіла.

У 80% недугу спостережено при аналізі мочі, а в 19% діагнозу встановлено іншими клінічними засобами.

НАШІ ПРИЯТЕЛИ

Горішній ряд зліва на право: **Мартуся Фіцаловичівна**, спортивна сменка, співачка і пильна читачка та кольпортерка «Ми і Світ» в Торонті (Канада); кажуть, що раніше, ніж познайомитися з хлопцем, питавсься, чи він вже передплатив журналік. **Панство Завадовичі**, обидвое з Філадельфії, але вінчалися в Парижі, й одним з весільних свідків був їм редактор «Ми і Світ». **П. Мих. Лозинський** з Неварку, що залишки читав «Ми і Світ» ще в Міттенвальді, а тепер щиро поручає його всім своїм знайомим і друзям Усусусам.

Долішній ряд (зліва): **П. І. Щадій** щирий приятель нашого видання з Брокворту (Англія), а зараз побіч **група його друзів** — членів балету, теж читачів «Ми і Світ». Вкінці останнє фото, — це громадка наших заслужених громадян з старечого дому в **Абондані**, де всі радо вітають кожний новий номер журналу.

ЧИТАЧІ ПРО «МИ І СВІТ»

п. Г. Ш., Джонсон Сіті, США: «Ваш журнал мені дуже подобається. Це один з найкращих журналіків, які мені дотепер доводилось зустрічати. «Ми і Світ» читається легко і присмно, своїм змістом і стилем відповідає вибагливому читачеві, а рівночасно він цікавий і зрозумілий для звичайного читача».

о. Р. З., Вайта, Канада: «Ваш журнал є дуже гарно редагований і я читаю його з приємністю».

ред. І. Н., Едмонтон, Кан.: «Ви поставили журнал справді гарно, зміст завжди цікавий».

п. Ст. Х., Шамокін, США: «Ми і Світ» є дуже добре редагований і всім подобається формою і змістом».

інж. Б. О., Міямі, США: «Ваш журнал — це дуже бажаний гість Нетерпеливо жду на появу кожного нового числа. Це єдиний мабуть у світі наш журнал так цікаво редагований».

п. А. Г., Суомі, Фінляндія: «Передплачую від самого початку «Рідерс Дайджест» на фінській мові і порівнюючи з «Ми і Світ», бачу, що поспільній є наче доповненням першого».

п. Л. Р. Лернед, США: «Ваш журнал приносить нам багато радості».

мігр. П. Р., Куфштайн, Австрія: «Я вже п'ятий рік приворований до ліжка, ні ходити, ні писати сам не можу. «Ми і Світ» читаю дуже радо і зогляду на його п'єцікавий зміст, і тому, що його невеликий формат можу вдержати в своїх хворих дрижучих руках».

п. П. Я., Ютика, США: «Ваш журнал мені дуже подобався, як своїм зовнішнім виглядом, так своїм художнім змістом. Він стоїть на правильній дорозі і я від щирого серця бажаю йому повного розвитку».

«М и і С в і т»
Directeur: Ilja Chmeljuk

Видає й редактує: Микола Колянківський, адреса: 186, Bd.
St. Germain, Paris 6^e, France. Поштове конто (тільки для
Франції):

Paris c. c. 876771, Mr. Kolankiwskyj Mykola,
186 Bd. St. Germain, Paris 6^e

Звертаючись до Редакції в справі, на яку бажаєте мати відповідь, не забувайте долучити міжнародний поштовий купон.

Imprimerie: P.I.U.F. (SARL), 3, rue du Sabot, Paris 6^e

